

**2. Ulusal Dil ve Konuşma Bozuklukları
Kongresi
28-30 Mayıs 2004**

28 Mayıs 2004 Cuma

08.00 - 09.15	Kayıt
09.15 - 09.30	Açılış
1.Oturum:	Seyhun Topbaş
09.30 - 10.00	Ken M. Bleile "Communication disorders: A worldwide perspective"
10.00 - 10.15	Ahmet Konrot "Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde iletişim bozuklukları ile ilgili düzenlemelerin Türkiye'deki durumu"
10.15 - 10.30	Janine Keirl "Profession of speech - language therapy in England and Ireland. "
10.30 - 10.45	Regine Stuekas-Grogan "Speech - language therapy provision in Germany for Turkish patients"
10.45 - 11.00	Tartışma
11.00 - 11.15	Ara
2.Oturum:	Yalçın Özkaptan
11.15 - 11.45	Anat Keidar "Voice Disorder: General Overview"
11.45 - 12.15	Ferhan Öz "Ses bozukluklarının tanı ve terapisinde ekip yaklaşımı"
12.15 - 12.30	Işıl Satı, G. Dursun "Pediyatrik vokal fold nodüllerinde ses terapisi"
12.30 - 12.45	Z. Ç. Tezcaner, I. Satı, G. Dursun "Unilateral abduktör voka1 fold paralizlerinde ses terapisi"

12.45 - 13.00	Tartışma
13.00 - 13.45	Yemek
3. Oturum:	Ferhan Öz
13.45 -14.15	Pnina Erenthal "Patients with aryngectomy"
14.15 - 14.45	Mustafa Gerek "Yutma bozukluklarında cerrahi rehabilitasyon"
14.45 - 15.00	Müzeyyen Çiyiltepe "Yutma bozuklukları tanı ve rehabilitasyonunda dikkat edilmesi gereken durumlar"
15.00 - 15.15	Z. Ç. Tezcaner, O. B. Özgürsoy, I. Satı G. Dursun "Parsiyel larinjektominin voka1 fonksiyonlar üzerindeki etkisi"
15.15 -15.30	Tartışma
15.30 -15.45	Ara
4. Oturum:	Mücella Uluğ
15.45 -16.15	Barış Korkmaz "Çocukluk çağı dil gelişiminde gerileme"
16.15 -16.30	Seyhun Topbaş "Çocukluk çağı dil sorunlarının değerlendirilmesi: Özgün dil bozuklukları bakımından sezdirimleri".
16.30 - 16.45	Michael Bernreuter "Türkçe ve Almanca ile büyüyen iki dilli çocuklarda özgün dil bozuklukları: Anadilinin çekim morfolojisinde klinik belirtilerin aranması için ilk adımlar"
16.45 - 17.00	Tanju Sürmeli "Zihin engeline bağlı dil/konuşma bozukluklarında neurofeedback'in etkisi"

17.00 -17.15	Tartışma ve Ara	7. Oturum:	İbrahim Yıldırım
17.30 - 19.30	Çalıştay 4 - Ahmet Konrot "Lidcombe Erken Dönem Kekemelik Programı"	13.15 -13.45	Ken M. Bleile " Assessing Children with Articulation and Phonological Disorders
19.30	Kokteyl	13.45 - 14.00	S. Topbaş, K. M. Bleile "Türkçe'deki ve İngilizce'deki artikülasyon ve fonolojik sorunların incelenmesi"
29 Mayıs 2004 Cumartesi			
5. Oturum:	Mustafa Gerek	14.00 -14.15	Pınar Ege "Türkçe' de fonemlerin edinimi"
08.30 - 09.00	Anat Keidar "A Diagnostic Model for Voice Disorders"	14.15 - 14.30	Ara
09.00 - 09.30	Gürsel Dursun "Disfonili Hastalara Yaklaşım"	8. Oturum:	Ahmet Konrot
09.30 - 10.00	Pnina Erenthal "Larinjektomili hastalarda konuşma rehabilitasyonu"	14.30 - 15.00	Deniz İşçen Çek "Dudak-damak yarıklarının embriyolojisi"
10.00 - 10.15	I. Satı, G. Dursun "Mutasyonel falsetto'da ses terapisi"	15.00 - 15.30	İbrahim Yıldırım "Dudak-damak yarıklarında cerrahi girişimler ve dil-konuşma patolojisi açısından önemi"
10.15 - 10.30	Tartışma	15.30 - 15.45	Y. Karabağlı, A. A. Köse, C. Çetin "Yarık- dudak damak olgularında konuşma ve görüntü estetiğinin yaşam kalitesi üzerine etkisi"
10.30 - 10.45	Ara	15.45 -16.00	I. Satı, G. Dursun "Artikülasyon bozukluklarında konuşma terapisi"
6. Oturum:	Gazi Özdemir	16.00 -16.15	Tartışma - Ara
10.45 - 11.15	Ali Özeren "Afazili olguların klinik muayenesi"	9. Oturum:	Gürsel Dursun
11.15 - 11.45	İlknur Maviş "Akıcı ve tutuk afazilerdeki dil özellikleri"	16.15 -16.30	Bekir Altay "Koklear implantasyon ve konuşma rehabilitasyonu"
11.45 - 12.00	Demet Gücüyener "Geriatrik dil ve konuşma bozukluklarında nörolojik değerlendirme"	16.30 -16.45	Z. P. Çeliker, P. Ege "İşitme engelli çocukların konuşmalarının anlaşılabilirliğini etkileyen faktörler"
12.00 - 12.15	Müzeyyen Çiyiltepe "Yetişkinlerde diadokokinesi normları oluşturma"	16.45- 17.00	Cem Yüksel "Türk Emniyet Teşkilatı'nın 'pelteklik' sorunu"
12.15 - 12.30	Tartışma	17.00 -17.15	O. Abalı, G. Kınalı, H. Beşikçi "Kekemelik bulunan çocuk ve gençlerde kekemelik şiddeti ile zeka gelişiminin karşılaştırılması"
12.30 - 13.15	Yemek	17.15 -17.30	Tartışma ve Ara

17.30 -19.30 Çalıştay-5
Pnina Erenthal "Speech management
of patients with laryngectomy"

20.00 Gala Yemeği

30 Mayıs 2004 Pazar

10. Oturum: Gülten Seber

08.30 - 09.00 Ayhan Aksu Koç "Dil edinimi
araştırmalarının dil ve konuşma
bozuklukları bakımından önemi"

09.00 - 09.15 İ. Tokgöz, F. Duman, V. D. Günay
"Çocuk dilinde zaman kavramı"

09.15 - 09.30 Funda Acarlar
"Dil örneği analizi yapan SALT
bilgisayar programının 3-6 yaşlar için
Türkçe'ye uyarlanması"

09.30 -09.45 H. Kesikçi, G. Karluk, S. Amado
"Gecikmiş dil gelişimi olan çocuklarda
iki kanallı dinleme becerileri"

09.45 - 10.00 Tartışma

10.00 -10.30 Ara

11. Oturum: Süleyman Eripek

10.30 -11.00 Ayten Yakut "Otistik bulgularla giden
nörolojik sorunlar ve dil gelişimine
etkileri"

11.00 -11.30 Gönül Kırcaalı İftar "Özel eğitimci ve
dil ve konuşma terapisti işbirliği"

11.30 - 11.45 Semih Ayta "Pür konuşma bozukluğu
ile getirilen tek yumurta ikizleri:
Nörolojik olarak nereye dek
incelemeli?"

11.45 - 12.00 Evra Günhan "Türkçe konuşan otistik
çocukların sesletim becerileri"

12.00 - 12.15 Ayşe Bingöl "Ankara'daki ilkokul 2.
ve 4. sınıf öğrencilerinde gelişimsel
disleksi oranı"

12.15 - 12.30 Tartışma

12.30 - 13.30 Yemek

12. Oturum: Barış Korkmaz

13.30 - 14.00 Oğuz Tanrıdağ "Gülhane Afazi Testi"

14.00 - 14.15 İ. Maviş, E. Ertan "Afazik hastalarda
işitsel anlamının değerlendirilmesi"

14.15 - 14.30 Beste Can Yolcu Kamali "Türkçe
agramatik afazide tematik rolleri
anlama: Örnekolay çalışması"

13. Oturum: Ayhan Aksu-Koç

14.30 - 14.45 İclal Ergenç "Nörodilbilim: Dil ve Beyin"

14.45 - 15.00 Duygu Kükürt
"Türkçe konuşan Broka afazili
hastalarda ilgi tümcelerini kavrayış
biçimleri"

15.00 - 15.15 Ayşe Gürel "İki dillilerde afazi"

15.15 - 15.30 Tartışma

15.30 KAPANIŞ KONUŞMALARI

16.30 - 19.30 Çalıştay-1: Ken Biele "Treating children
with articulation and phonological
disorders"

Çalıştay-2: Anat Keidar "Voice therapy:
An integrated approach and practical
applications"

ARAŞTIRMA SUNULARI / POSTER

28 Mayıs 2004 Cuma

09:00-18:00

Görme Engelli Türk Çocuklarının ve Annelerinin İşaret Zamiri Kullanımı: Dokunsal Ortak Dikkat

Ece Ö. Demir
Aylin Küntay
Aslı Özyürek

3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Oral Motor Becerilerinin Belirlenmesine İlişkin Norm Çalışması

Figen Turan

Serebral Palsili Hastalarda Konuşma Bozuklukları

E. Kıran
Seyhun Topbaş
G. Üstüner
N. Dursun

Profesyonel Ses Kullanıcılarının Seslerini Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi

Berna Erdebil
Seyhun Topbaş

Serebral Palsili Çocuklarda Ağız-Yüz Özellikleri ve Salya Akıntısının Değerlendirilmesi Seçil Aydın

Seyhun Topbaş

Ailenin Bakış Açısıyla Afazik Hastanın Dilsel Olmayan Davranışlarının Analizi

İlknur Maviş
Özlem Doğramacı

OGÜ Nöroloji Kliniğine Başvuran Strok Hastaları Demografik Özelliklerinin Dil Ve Konuşma Terapisi Açısından Değerlendirilmesi

İlknur Maviş
Esra Ertan
Demet Gücüyener

Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Bozuklukları Merkezine devam eden Vaka Profili

İlknur Maviş
Seyhun Topbaş

Özgün Dil Bozukluğu Tanı Kriteri Olarak Dil Betimlemesi

Seyhun Topbaş
Ayten Yakut
Sertan Özdemir

29 Mayıs 2004 Cumartesi

09:00-18:00

İşitsel-Sözel Terapi Yaklaşımıyla Sunulan Küçük Adımlar Programının İşitme Engelli Çocukların Alıcı Dil Gelişimlerine Etkisi

Ayşe Yılmaz
Melek Gökcan
Muradiye Satılmış
Bünyamin Birkan

Konuşma Terapisine Yönelik Otomatik Konuşma Tanıma Yöntemleri

Oytun Türk
Levent M. Arslan

Spontan Konuşmada "K" Sesinin Doğru Sesletilmesini Öğretmede İpuçlarının Giderek Artırılması Yöntemine İlişkin Bir Uygulama Örneği

Dilek Erbaş
Özlem Akgün

Kas Gerilimi Disfonisi Tip 1 Hastalarında Ses Terapisinin Etkililiği ve Değerlendirilmesinde Akustik Analizin Rolü

Serkan Bengisu
Seyhun Topbaş

Gaziantep İli 4-7 yaş Çocuklarında Fonolojik Süreçlerin İncelenmesi

Seyhun Topbaş
M. Akif Kılıç
Baskın Demirpehlivan
Uğur Beştaş
Eyüp Sezer
Murat Deniz

Afazik Hastalarda Resme Dayalı Metin Anlatma: Hangi Testi Kullanalım?

Müzeyyen Çiyiltepe
Soner Cerrah

Serebral Palsili Çocuklarda Katı Yiyeceklerle Beslenmede Çiğneme Süresinin Oral-Motor Terapi ile Azaltılması

Evrin Kıran
Seyhun Topbaş

Dudak – Damak Yarıklarında Konuşma Özellikleri

Seyhun Topbaş
Öykü Tezel

28 Mayıs 2004 Cuma
09:30-10:00

Communication Disorders: A Worldwide Perspective

Ken Bleile
North Iowa University, USA

Communication disorders are the world's most frequently occurring type of developmental disability. The goal of this presentation is to describe the state of care provision for persons with communication disorders in locations around the world. Special attention is given to three topics: (1) Negative consequences of uncorrected communication impairments, (2) Efficacy data showing the benefits of treatment of communication disorders, and (3) Number, types, and curricula of programs to train communication professionals.

28 Mayıs 2004 Cuma
10:00 - 10:15

Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde İletişim Bozuklukları ile İlgili Düzenlemelerin Türkiye'deki Durumu

Ahmet Konrot
*Anadolu Üniversitesi
Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitimi,
Araştırma ve Uygulama Merkezi*

İnsanlararası iletişimin ve onunla ilgili her eylemin, günlük yaşamımızda önemli bir yeri olduğunu hepimiz biliyoruz. Evde, okulda, iş yerinde, alış-verişte. Hemen her türlü ilişkimizi düzenlerken konuşma ve yazma eylemlerinden yararlanıyoruz. Bir şey isterken, bir düşüncemizi ifade ederken, bize bir şey sorulduğunda yanıtlarken ya da fikrimizi açıklarken hep konuşmaya ya da yazmaya başvuruyoruz. Pek çoğumuz için bu sıradan bir iş. Hiçbir zorluğu yok. Ama kimilerimiz için düşüncelerini konuşarak ya da yazarak ifade edebilmek, hiç de kolay değil. Kimileri için de konuşulan ya da yazılanları anlamlandırmak çok kolay olmamakta. Bazı durumlarda ise insanlararası iletişim neredeyse hiç mümkün olamamakta. Çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan insanlararası iletişim, dil ve konuşma sorunları, tüm ülkelerde oldukça yaygın ve önemli bir sorundur. İnsanlararası iletişim sorunlarının yaygınlığına ilişkin güvenilir istatistiksel bilginin elde edilebilmesinde ciddi yöntem sorunları bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü tahminlerine göre ülke nüfusunun % 10-12'si özürlü/engelli olarak tanımlanmaktadır. Başbakanlık Özürsüzler İdaresi ile DİE'nin birlikte yürüttükleri araştırmada ise ülkemizdeki engelli birey oranının % 12,95 olduğu söylenmektedir. Bu oranın % 3.5 kadarının da dil ve konuşma

sorunlu bireylerden meydana geldiği tahmin edilmektedir. Bu, bir bakıma doğru olarak düşünülebilir. Gerçekten de özürlü/engelli kümenin önemli bir kesiminde iletişim sorunu bulunmaktadır. İşitme özürü, zihin engeli, serebral palsi, Parkinson hastalığı, AIDS vb. durumlar, dil ve konuşma sorununa da neden olmaktadır. Ancak, bunların dışında da pek çok iletişim sorunu bulunmaktadır. Örneğin, kekemelik herhangi bir engele bağlı olarak ortaya çıkan bir bozukluk değildir. Başlı başına bir konuşma sorunudur. Son yıllarda yapılan araştırmalar, kekemeliğin konuşma gelişimi sırasında ortaya çıktığını ve bunun ileriki yaşlara kadar sürebileceğini ortaya koymuştur (Blodstein, Yaruss, vb.). Bu araştırmalarda okul öncesi dönem nüfusun % 15'inde kekemelik gözlemlendiği, ileriki yaş dönemlerinde ise kekemeliğin devam etme oranının çağ nüfusunun % 1-2'si oranında olduğu ileri sürülmüştür.

Bu bildirin birinci amacı, dil ve konuşma terapistliği hakkında bilgi vermek ve bu mesleği tanıtmaktır. İkinci amacı ise, Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları çerçevesinde, bu mesleğin durumu hakkında bilgi vermek ve Türkiye'nin bu konu üzerinde neler yapması gerektiğine dair önerilerde bulunmaktır.

28 Mayıs 2004 Cuma
10:15 - 10:30

Profession of speech- language therapy in England and Ireland."

Janine Keirl

In this presentation, speech language (SL) practice in England and Ireland will be outlined according to Royal Collage scope of practice guidelines. The following will be emphasized;

- Training procedures for SLTs
- Various locations where SLTs are currently employed
- The role of the SLT within multi-disciplinary teams
- The future of the SLT profession

28 Mayıs 2004 Cuma
11:15 - 11:45

Voice Disorder: General Overview

Anat Keidar
*Vox Humana Voice Laboratory
New York Center for Voice &
Swallowing Disorders, USA*

Voice disorders are generally complex and multi-factoral. Vocal fold lesions such as acute or chronic laryngitis, nodules, polyps, and vascular problems are collectively

termed benign mucosal disorders (BMD) and commonly linked to hoarseness. While in many cases, an observable lesion or disease process may be solely responsible for phonatory dysfunction, all too often, such problem may incidentally coexist with, grossly mimic, or even be caused by abnormalities of laryngeal posturing, personality drive, and psychogenic factors. This introductory presentation aims to familiarize participants with (1) the etiology, symptomatology, nature, and treatment modalities of common voice problems, (2) the relationship between personality, vocal behavior, and vocal pathology (emphasizing a top-down approach), (3) individuals or groups at risk of developing or sustaining certain voice disorders, and (4) the rationale for inter-disciplinary collaboration (team approach) and the contribution of each team member in the care of voice patients.

28 Mayıs 2004 Cuma
12:15 - 12:30

Pediyatrik Vokal Fold Nodülleri'nde Ses Terapisi

Işıl Satı, Gürsel Dursun
Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi
KBB ABD

Okul çağı çocuklarında en sık disfoni nedeni vokal fold nodülleridir. Kronik ses kısıklığı nedeniyle muayene edilen çocukların %40-80'inde vokal fold nodülü saptanmaktadır. Nodüller genellikle çocukların sosyalleştiği dönemde izlenir ve erkek çocuklarda daha sık karşımıza çıkar. Nodüllerin büyük kısmı çocuğun puberteye girmesiyle kaybolur. Çocuklarda uygulanacak terapi tekniği seçilirken çocuğun iletişim yeteneği ve psikolojik özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Bu çalışmada nodül tanısı alıp ses terapisi uygulanan 12 pediyatrik vakada terapi öncesi ve sonrası ses analizi sonuçları sunulmuştur.

Hastalara haftada bir kez 30 dakikalık seanslar halinde ortalama 10 hafta ses terapisi uygulandı. Terapide öncelikli olarak, çocuğun hatalı ses kullanımına sebep olan davranışlarının ortadan kaldırılması amaçlandı.

Pediyatrik vokal fold nodüllerine uygulanan ses terapisi sonrası subjektif açıdan tatminkar sonuçlar elde edildi. Videolaringostroboskopi değerlendirmesinde nodüllerin boyut olarak küçüldüğü ve fibröz hale geldiği, kompüterize akustik ses analizlerinde ise, harmonik gürültü oranının yükseldiği ve perseptüel olarak sesteki kısıklığın azaldığı gözlemlendi.

28 Mayıs 2004 Cuma
12:30 - 12:45

Unilateral Addüktör Vokal Fold Paralizilerinde Ses Terapisi

Z. Çiler Tezcaner, Işıl Satı, Gürsel Dursun
Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi
KBB ABD

Unilateral ve bilateral vokal fold paralizileri veya immobilitesi vokal foldu etkileyen çeşitli mekanizmalarla ortaya çıkar. İyatrojenik, neoplastik, travmatik, nörolojik ve % 20 oranında idyopatik olarak gelişir. Unilateral addüktör paralizilerinde hastaların yaklaşık % 30'u semptom vermez. Bu hastalarda solunum sıkıntısı gözlenemezken, en büyük problem ses kısıklığıdır. Unilateral addüktör vokal fold paralizilerinde kesin tedavi, sinir fonksiyonunun spontan geri dönmesi ihtimalinin bulunduğu süre olan 9-12 ay beklendikten sonra uygulanır. Unilateral addüktör vokal fold paralizilerinde genelde ses terapisi dışında tedavi gerektirmez. Bu çalışmada unilateral vokal kord paralizili hastaların tedavisinde ses terapisinin etkinliğini tartışılmıştır.

Çalışmada unilateral vokal kord paralizisi tanısıyla izlenen 10 hasta dahil edildi. Tüm hastalar tedavi öncesi ve sonrasında videolaringostroboskopi ve ses analizi ile değerlendirildi. Hastaların takibi ve ses terapisi Bilgisayar Destekli Ses Laboratuvarında aynı kişi tarafından yapıldı.

Vokal fold paralizili hastalarda ses terapisi ile hastalarda subjektif olarak tatminkar sonuçlar alındı. Videolaringostroboskopiye yeterli glottik kapanma gözlenirken akustik analizlerde tedavi öncesi ve sonrası parametreler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu.

28 Mayıs 2004 Cuma
14:15 - 14:45

Yutma Bozukluklarında Cerrahi Rehabilitasyon

Mustafa Gerek
GATA KBB

Yutma güçlüğü (disfaji) KBB pratiğinde sık izlenen, tanı ve tedavisinde güçlüklerle karşılaşılan bir semptomdur. GATA KBB Anabilim Dalımızın Yutma Polikliniğine başvuran Hastalara detaylı anamnez, yutma değerlendirme anket formu, servikal oskültasyon, modifiye baryumlu yutma çalışmaları kliniğimiz tanı protokolü içerisinde uygulanmış, gerektiğinde fiberoptik endoskopik yutma, dil kökü ultrasonografisi, boyun tomografisi, veya reflü açısından larengeözefageal pH metre

takibi çalışması da tanıya yardımcı yöntemler olarak eklenmiştir. Değerlendirme sonrası cerrahi tedavi ile yutma sorunları düzeltilebileceği kanısına varılan olgulara gerekli cerrahi girişimler yapılmıştır. Cerrah girişimler özellikle velofarengal yetmezlik, vokal fold paralizi, gastroözofajial reflüye bağlı yutma sorunlu olgular, larenks, dil ve orafarengal tümörlü olgulara yapılmıştır. Uygulanan operasyon sonrası yutma rehabilitasyonu kombine edilerek elde edilen sonuçlar alternatif beslenme yolu gereksinimini ortadan kaldırmış ve tatmin edici bulunmuştur.

28 Mayıs 2004 Cuma

14:45 - 15:00

Yutma Bozuklukları Tanı ve
Rehabilitasyonunda
Dikkat Edilmesi Gereken
Durumlar
Müzeyyen Çiyiltepe
GATA KBB ABD

Yutma bozuklukları (disfaji), beyin sapı yada kranial sinirlerle olan hasar sonucunda yutma fonksiyonunun etkilenmesi ya da kaybolmasıdır. Nörolojik, mekanik yada idiyopatik nedenle oluşan disfaji rehabilitasyonu tanı ile doğrudan ilişkilidir. Konuya olan ilgi 1970 li senelerde başlamıştır. CPT kodlama sistemindeki yeri 2001 yılında Amerikan Tıp Birliği tarafından GO 195 (Disfaji Klinik Değerlendirilmesi), GO 196 Modifiye Baryumlu Yutma Çalışması (MBYÇ) ve 92526 Disfaji terapisi olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada 2002-2004 tarihleri arasında kliniğimize yutma şikayeti ile başvuran 425 hasta özellikleri tanı ve tedavi örnekleri ile gösterilmiş, hasta gelişimi uyarlanmış Yorkston Skalası ile değerlendirilmiştir. Tanı metodları arasında servikal oskültasyon, MBYÇ, fiberoptik endoskopik yutma çalışması (FEYÇ) ve ultrasonografi uygulanmış, yutma desteği sağlayan aperieler, yutma teknikleri hasta ihtiyacına göre eşlendirilmiştir.

28 Mayıs 2004 Cuma

15:00 - 15:15

Parsiyel Larenjektominin Vokal
Fonksiyonlar Üzerindeki Etkisi
Z. Çiler Tezcaner, Ozan B. Özgürsoy,
Işıl Satı, Gürsel Dursun
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak
Burun Boğaz ABD

Larenks kanserli hastaların cerrahi tedavisinde total ve parsiyel larenjektomiler uygulanmaktadır. Bu hastalarda cerrahi tedavinin amacı laringeal tümörü onkolojik olarak güvenli sınırlarla rezeke etmek, yutma fonksiyonunun ve

hava yolunun devamlılığını sağlamaktır. Bunlarla birlikte uzun süreli yaşam beklentisi olan parsiyel larenjektomili hastalara mümkün olan en yüksek yaşam kalitesi de sunulabilmelidir. Postoperatif yaşam kalitesini etkileyen temel unsur ses kalitesidir. Bu çalışmanın amacı larenks kanseri tanısıyla parsiyel larenjektomi uygulanan hastalarda vokal fonksiyonların değerlendirilmesidir.

Çalışmaya larenks kanseri tanısıyla lazer kordektomi, vertikal parsiyel larenjektomi, supraglottik horizontal larenjektomi ve suprakrikoid rekonstrüktif larenjektomi uygulanmış olan 86 hasta dahil edildi. Hastaların vokal fonksiyonları periodik olarak tekrarlanan videolaringostroboskopi, akustik ölçümler ve spektrografi ile analiz edildi. Farklı cerrahi teknik ile elde edilen parametreler değerlendirilerek diğer tekniklere ait parametrelerle karşılaştırıldı.

Hastaların preoperatif ve postoperatif ses kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamadı. Postoperatif ses kalitesinin rezeksiyon sonrası kalan glottik ünitenin fonksiyonel kapasitesiyle uyumlu olduğu gözlemlendi. Elde edilen parametrelerin teknikler arasında gösterdiği değişiklikler tartışıldı.

28 Mayıs 2004 Cuma

16:15 -16:30

Erken Çocukluk Çağı
Dil Sorunlarının
Değerlendirilmesi:
Özgün Dil Bozuklukları
Bakımından Sezdirimleri
Seyhun Topbaş
Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi

Değerlendirme çok boyutlu, sürekli ve dinamik bir veri toplama sürecidir. Genel olarak tanı amaçlı değerlendirme ve terapi amaçlı değerlendirme başlıkları altında ele alınan değerlendirmenin basamakları hizmet ettiği amaçlar ile paralellik gösterir. Bu basamaklar: tarama ve saptama, tanılama/ayırıcı tanı, karar verme, uygun terapi yöntemlerinin hazırlanması ve terapinin etkililiği ile ilerlemenin değerlendirilmesidir. Dil ve konuşma terapisti bu sürecin her aşamasında rol alır ve almalıdır. Çünkü her çocuğun kendine özgü dil gelişimi ve dil öğrenme stratejileri vardır. Bu durum olağandan farklı bir süreç izliyorsa ve kendisini ve çevresini olumsuz etkiliyorsa bir sorunun varlığını işaret eder. Ülkemizde, gelişimin tüm alanlarını kapsayan ölçü araçları dil ve konuşma sorunu olduğuna ilişkin bilgi vermekle birlikte sorunun ayırıcı tanısını koymak için kesinlikle yeterli değildir. Alandaki uygulamacı

uzmanların performansa dayalı testlerden ya da gözlemlerden yaralandıkları bilinmektedir. Ancak bu tür gözlemlerin de dil ve konuşma konusunda deneyimli ve uzman kişiler tarafından yapılmadığında sorunu sadece yüzeysel bir değerlendirmesinden öteye gidememektedir. Bu durum özellikle özgün dil bozuklukları açısından çok önemli görülmektedir. Çünkü erken ayırt edilmeyen özgün dil bozukluklarının uzun dönemli olumsuz etkisi akademik becerileri öğrenme (okuma-yazma) ve sosyal etkileşime yansımaktadır. Dolayısıyla, işe vuruk sadece dil ve konuşma yönünden ayırt edici testler gereklidir. Bu sunuda bu amaca yönelik DİLKOM'da yapılan çalışmalara kısaca değinilecektir.

28 Mayıs 2004 Cuma
16:30 - 16:45

Türkçe - Almanca İki Dilli
Çocuklarda Özgün
Dil Bozuklukları: Anadilinin
Çekim Morfolojisinde Klinik
Belirtilerin Aranmasında İlk
Adımlar

*Michael Bernreuter
Hamburg University*

Almanya'da, diğer Avrupa ülkelerinde de olduğu gibi, anadili resmi dil olmayan çocukların sayısı artmaktadır. Bununla beraber dil gelişimi sorunları olan iki dilli çocukların sayısı da çoğalmaktadır (Hakanson, Salameh & Nettelblatt. 2003, Rothweiler, Kroffke, Bernreuter 2004). Fakat iki dilli çocuklarda yapılan (özgün) dil bozukluğu teşhisleri sık sık çeşitli nedenlerden pek sağlam bir zemin üzerinde yapılamamaktadır. Birincisi, çocukların anadili değerlendirebilecek uzmanların olmayışıdır. Bunu dışında ikinci dilin, daha doğrusu ikinci dilin gramer ediniminin değerlendirilmesinde tanısıl bir sorun ortadadır: İki dilli çocukların Almanca'yı tek dilli yaşlıtlarına göre farklı kullanmaları ne zaman ikinci dil edinim sürecinde normal olan bir ara dil aşamasının (interlanguage) ifadesidir, ne zaman bu farklı dil yapıların arkasında bir dil bozukluğu saklanabilir? Dolayısı ile araştırmanın öncelikli amaç, özgün dil bozukluğu olduğu tahmin edilen çocukların normal gelişen çocuklara oranla işlevsel biçimbirim kullanmasında herhangi bir farklılık olup olmadığını tespit etmektedir. Dil verileri video kamerası ile kaydedilen birer yaklaşık 40 dakikalık oyun seansları dayanmaktadır. Bu sırada makalenin yazarı ile çocuk birer Playmobil kuklasının rolünü üstlenerek bir çocuk bahçesinde çeşitli oyunları oynamak, bir kazadan sonra ambulans çağırmak, 'yaralı' çocuğun babasına kazayı anlatmak gibi çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Oynama bağlamında çocuğun adları çeşitli durum ekleri ile, ayrıca

eylemleri çeşitli zaman ve kişi ekleri ile kullanabilmesine olanak sağlanmıştır. Verilerin tahmin ettirdiği küresel bir sonuç, ad çekiminin zedelenir bir alan (vulnerable domain) olup, eylem çekiminin ise oldukça istikrarlı olmasıdır. Eylemlerin soru ve kişi eklerinde ciddi hatalar sadece fonolojik bozuklukları olan çocukta gözlemlenmiştir; bu hataların sesbilimsel süreçlerin bir sonucu olması yakın bir ihtimaldir. Ad çekimi ise iki yönden zedelenir bir alan olarak görülebilmektedir: Birincisi; göçmenlik şartlarındaki dil gelişiminde yedeklenirliktir. Bunun nedeni, bazı hataların normal dil gelişimi olan çocuklarda da görülmesidir. Bunlar öncelikle ad öbeğindeki uyum fenomenlerinin çerçevesinde silmeler olarak, bir çocukta birleşik eklerin kısmi silinmesi olarak da ortaya çıkmıştır. Uyum fenomenlerine bakıldığında, bu sonuçlar Boeschoten'inkilere (1990) denk gelmektedir. Özgün dil bozukluğu olduğu tahmin edilen çocukların karışık yapılan (birleşik ekler ve uyum fenomenleri) pek kullanmadığı için bu konuda uygun çıkartım yöntemleri ile dil verilerin temin edilmesi önemli bir araştırma ihtiyacıdır. İkinci grup çocukları karışık yapılarda birinci gruba oranla daha fazla sorunu sergileyecek olsa, o zaman bu yapılar özgün dil bozukluğu şartlarında gerçekleşen dil ediniminde de zedelenir alan olarak algılanmalıdır. Bunun dışında ikinci grupta ad gövdelerine eklenen durum eklerin silinmesi daha sık görülmüştür; dolayısı ile grup 2'deki çocukların sorunlarının karışık ad öbeklerinin çerçevesinde değil, basit olanlarda başladığı tahmin edilmektedir.

28 Mayıs 2004 Cuma
16:45 - 17:00

Zihin Engeline Bağlı
Dil/Konuşma Bozukluklarında
Neurofeedback'in Etkisi
Tanju Sürmeli, Ayben Ertem
*Yaşam Sağlık Eğitim ve Araştırma
Hizmetleri Ltd. Şti.*

DSM-IV'e göre Mental Retardasyon tanısının konması için, bireyin entelektüel işlevinin ortanın altında olması, ayrıca şu uyumsal yeteneklerden iki veya daha fazlasının sınırlı olması kriteri alınmaktadır. Bu işlevler: 1- İletişim 2- Öz Bakım 3- Ev yaşamına uyum 4- Sosyal Beceriler 5- Toplumsal faaliyetlere katılma 6- Kendini yönetme 7- Akademik işlevler 8- Boş zamanların değerlendirilmesi 9- İş yaşamına uyum olarak belirlenmiştir. Neurofeedback beyin eğitimi; 1-3 kelime konuşabilen, kısıtlı cümleler kuran, anlamlı konuşamayan, hiç konuşamayan, kekeleyen 25 zihinsel özürülü vakaya uygulandı. Amacımız Neurofeedback eğitimiyle, konuşma problemlerinde, kendilerini ifade etmekte anlamlı gelişmeler görüp görmeyeceğimizi. 25 vakanın hepsine Neurofeedback beyin eğitimi uygulandı.

Bu çocukların konuşma ve kendini ifade problemlerinin azalmasında veya ortadan kalkmasında Neurofeedback'in etkisinin olup olmadığı araştırıldı. Çalışmaya alınan vakaların hepsine daha önce birçok üniversite ve araştırma hastanelerinde, etiolojisi bir çoğunun bilinmeyen, zihinsel özürli teşhisi konmuştu. Vakaya bağlı olarak 40-200 seans arasında çalışma yapıldı. Değerlendirme QEEG sonuçlarına göre, aileye verilen sorularla ve çocuklara yapılan ön ve son testlerle belirlenmiştir. NXLink data bankasına göre bu vakalarda ayrıca Dikkat Eksikliği Hastalığı (ADD), Hiperaktivite (ADHD), Genel Öğrenme Zorluğu Hastalığı (GLDO) olup olmadığı her vakanın birinci yazar tarafından yapılan klinik incelemesi ve ailesinden alınan anamnezle beraber tespit edilmiştir. Elektrotlar, QEEG analizlerine göre belirlenen bölgelere yerleştirilmiştir.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
08:30 - 09:00

A Diagnostic Model for Voice Disorders

Anat Keidar
*Vox Humana Voice Laboratory
New York Center for Voice &
Swallowing Disorders, USA*

Clinical profiles of patients with diverse origins of dysphonia will be presented. The differentiating diagnostic features derived from history intake, clinical interview, vocal capability battery and video-stroboscopic laryngeal imaging will be analyzed. The lecture aims to enhance participant's skills in (1) understanding the essential components and probing principles in the assessment process, (2) establishing a hierarchical framework of underlying causes addressing physical (organic), neural, psycho-behavioral, functional, conceptual, and technical correlates, (3) targeting, interpreting, and integrating critical information, (4) and avoiding diagnostic pitfalls, and (5) converting the findings to practical application, and formulating a clear agenda for rehabilitation.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
10:00 - 10:15

Mutasyonel Falsetto'da Ses Terapisi

Işıl Satı, Gürsel Dursun
Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi KBB ABD

Mutasyonel Falsetto, puberte çağında başlayıp, sonrasında da devam eden ve sesin tınısındaki bozuklukla karakterize fonksiyonel bir patolojidir. Mutasyonel falsetto'da konuşma sesinin ortalama temel frekansı normalden yüksek ve perde

kırımları ile karakterizedir. Seste meydana gelen bu tip bozukluklarda, sadece ses değil aynı zamanda hastaların kişilik özellikleri de olumsuz yönde etkilenmektedir. Fonksiyonel bir patoloji olan mutasyonel falsetto, günümüzde çeşitli ses terapi teknikleriyle tedavi edilerek başarılı sonuçlar elde edilebilmektedir. Bu çalışmada Mutasyonel Falsetto tanısı alan hastalara uygulanan ses terapisi öncesi ve sonrasında yapılan ses analiz sonuçları sunulmuştur.

Çalışmaya, ses hastalıkları laboratuvarında değerlendirilen 25 mutasyonel falsetto hastası dahil edildi. Hastalara 3-7 gün ara ile 30 dakikalık seanslar halinde toplam iki seans ses terapisi uygulandı, terapi öncesi ve sonrası akustik analiz ile değerlendirildi. Tüm hastalar son seanstan 1 hafta sonra kontrol edilerek gerekli önerilerde bulunuldu.

Bütün hastalarda konuşma sesinin ortalama temel frekansında düşüş gözlemlendi. Bununla birlikte, hastaların hepsinde sosyal ve psikolojik açıdan tatminkar ses kalitesi elde edildi.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
11:15 - 11:45

Akıcı ve Tutuk Afazilerde Gözlenen Dil Özellikleri

İlknur Maşış
*Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi*

Strok veya travmatik beyin hasarına bağlı olarak dili anlama veya kullanma yetisinin tamamı ya da kısmi kaybı ile sonuçlanan dil hasarı afazi olarak bilinir. Etkilenen dil alanına göre afazi tipi değişir. Afazi tipleri içinde en bilinenleri, akıcı afazi olarak tanımlanan Wernicke afazisi, ve tutuk afazi olarak tanımlanan Broca afazisi kendilerine özgü dil özellikleri ile karakterizedirler. Gerçi, İngilizce ve tipolojik özellikleri benzer dillerde afazik dili betimlemeleri Türk hastalar için yanıltıcı olabilir çünkü eklemeli bir dil olan Türkçe gibi tipolojisi farklı dillerde literatürde belirtilen özelliklerin bir çoğuna rastlanmayabilir. Anlamli bir dizinde birbirini izleyen gramatik morfeplerin bir araya gelmesini sağlayan bazı morfolojik ve sentaktik ipuçlarının Türkçe'yi ana dili olarak edinen çocuklar ve hasarlı dilini tekrar onaracak afazik hastalar için kolaylaştırdığı varsayılmaktadır.

Türkçe'de şu ana kadar yapılan karşılaştırmalı çalışmalar diğer dillerde belirlenen Broca ve Wernicke afazisi betimlemelerinden farklılaşan özelliklere odaklanarak yapılmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı beyin hasarı sonucu akıcı ve tutuk afazi tipi dil bozukluğu gözlenen

Türk hastaların hasarlı dil özelliklerini spontan konuşma, işitsel anlama, tekrarlama, ve adlandırma açısından çalışmaktır. Çalışma denekleri daha önceden dil terapisi almamış afazili (strok) hastalardır. Yapılandırılmış dil verisi toplama aracı olarak sentaktik bilgi, tekrarlama yetisi, ve işitsel anlamayı betimleyen " Türk afazik hastalarının dil özelliklerini değerlendirme" ölçeği geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda Türkçe'nin dil özelliklerine özgü dil hatalarına ulaşılmaması beklenmektedir. Türk dilinde yapılan bu tür çalışmaların, afazide hangi dil özelliklerinin dile genel veya özel olduğunu saptama açısından literatüre katkı sağlayacağı ve daha etkin tanımların yer bulacağı düşünülmektedir.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
12:00-12:15

Yetişkinlerde Diadokokinesi
(DDK) Normları Oluşturma
Müzeyyen Çiyiltepe
TSK Rehabilitasyon Merkezi GATA, KBB
ABD

İnme ve kafa travması sonrası hayatta kalma oranı artmıştır. Tıbbi sorunlar stabilize olduktan sonra hastalar "daha iyi konuşma" amaçlı kliniklere başvurarak anlaşılabilirliklerini geliştirmeyi hedeflemektedirler. Tam amaçlı kullanılan oral-fasial/petiferal muayenenin en önemli ölçümlerinden biri de DDK ölçümüdür. Bu çalışmada yetişkinlerde DDK normları oluşturulup dizartrik hastalarla kıyaslanmıştır.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
13:15 - 13:45

Assessing Children with
Articulation and Phonological
Disorders
Ken Bleile
North Iowa University, USA

The goal of this workshop is to describe assessment concepts and procedures for children with articulation and phonological disorders. Information is included on infants, toddlers, preschoolers, and school-aged children. For children of all ages, the discussion focuses on two major themes: (1) Assessment Topics, and (2) Assessment Procedures.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
13:45 - 14:00

Türkçe'deki ve İngilizce'deki
Artikülasyon ve Fonolojik
Sorunların İncelenmesi
Seyhun Topbaş
Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi
Ken Bleile
North Iowa University

Fonolojik edinim diller arası karşılaştırmalarda çeşitli yönleri ile ele alınarak irdelenmiştir. Bu çalışmalarda fonolojik edinimin biyolojik etkileri, dilin yapısal özellikleri ve edinimi etkileyen çevresel faktörler incelenmiş ve diller arasında benzerlikler kadar farklılıklar olduğuna da işaret edilmiştir. Edinim farklılıkları çocukların çevrelerinde konuşulan dile duyarlı olduklarını, bu duyarlılığa temel olan etmenlerin başında da dillerin kendine özgü özelliklerinin etkili olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan aynı dili edinen çocuklar arasında da benzer edinim özellikleri olduğu kadar edinim farklılıkları bulunmaktadır. Bu durum ise genel olarak bireysel farklılıklarla açıklanmakta özde ise fonolojik değişkenlik ve özgünlük hipotezleri ile sınırlanmaktadır. Bu çalışmada Türkçe ve İngilizce dilinden örnekler verilerek çocuklar arasındaki edinim benzerlikleri ve farklılıklarına değinilecek ve farklı dil özelliklerinin dillerdeki fonolojik değişkenliği nasıl etkilediği, bu süreçte çocukların bireysel özelliklerinin nasıl etkili olabileceği tartışılacaktır.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
14:00 - 14:15

Türkçe'deki Fonemlerin Edinimi
Pınar Ege
Ankara Üniversitesi

Bir dildeki fonemlerin (sesbirimlerin) edinimi, dil gelişiminin bir parçası olan fonolojik gelişimin özünü oluşturur. Çocukların, bir yaşına doğru, çevrelerinde konuşulan dildeki fonem kategorilerini oluşturmaya başladıkları bilinmektedir. Dünyada konuşulan farklı dillerde çok sayıda ortak fonem bulunmakla birlikte, farklılıklar olduğu da gözlenmektedir. Ayrıca fonemler dilden dile fonetik özellikler bakımından da farklılık göstermektedirler. Fonemlerin belli bir dildeki kullanım sıklığı, dilin morfofonemik yapısı gibi özellikler seslerin kazanımını etkileyebilir. Buna karşılık, fonemlerin edinilmesi ise morfolojik kazanımda belirleyici bir rol oynayabilir. Bütün bu bilgiler de dil bozukluğu olan çocukların terapisi için değerlendirme, planlama ve uygulamada önem

kazanmaktadır. Bu konuşmada 3000'e yakın çocuktan alınan veriye dayanılarak Türkçe'deki fonemlerin kazanımı ile ilgili kapsamlı bilgi verilecektir.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
15:30 - 15:45

Yarık Dudak Damak Olgularında
Konuşma ve Görüntü
Estetiğinin Yaşam Kalitesi
Üzerine Etkileri
Yakup Karabağlı,
A. A. Köse,
Cengiz Çetin
Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi ABD

Yarık dudak-damaklı olgularda kişilerin dış görüntüsünün yanı sıra konuşmasının düzgün olması yaşam kalitesi üzerine doğrudan etki etmektedir. Bu olguların dudak damak rekonstrüksiyonu erken yaşlarda bir seri operasyon ile sağlanmaktadır. Ancak kimi olgularda eksik yada hatalı yapılan girişimler kişileri hayat boyu estetik ve konuşma yetisi yönünden sakat bırakmaktadır. Bu durumdaki hastalar olanakları ölçüsünde bunu düzeltmeye çalışsalar da bazen bu amaca ancak hayatlarının son devrelerinde ulaşabilmektedir. Klasik düşünce tarzında farklı yorumlanabilecek bu istek, estetik ve konuşma yetisi sakat kalmış hastalar için bu işlevin ne kadar önemli olduğunu gösteren bir durumdur.

Erkek, emekli 61Y tek taraflı komplet yarık dudak-damak ameliyatlı olan hasta, 6 aylık iken dudak operasyonu geçirmiş 6 yaşında iken damak ameliyatı yapılmış. Hasta sonraki hayatını eksik dudak rekonstrüksiyonu ve konuşma bozukluğu ile sürdürmüş. Bu tür bozuklukların Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalın' da giderilebildiğini öğrenip, gerekli tedavisi için müracaatta bulunmuştur. Hastaya gerekli damak ve dudak düzeltici operasyon uygulanmasından sonra konuşma terapi merkezine gerekli konuşma estetiği sağlanabilmesi için müracaatı sağlanmıştır.

İleri yaşına rağmen estetik kusurları ve konuşma bozukluğundan şikayet eden hasta, yapılan tek aşamalı operasyonla dış görüntüsünde istenilen sonuç elde edilmiş, damakdaki var olan fistüller kapatılıp yumuşak damak ön arka mesafesi uzatılmıştır. Operasyon sonrasında, estetik görüntü ve konuşma kalitesi yönünden hasta memnuniyeti son derece iyi idi. Bu tür ameliyatlara ileri yaşlarda da olsa kişinin yaşam kalitesini olumlu yönde, belirgin bir biçimde etkilemektedir.

Eksik yada hatalı yapılan girişimlerin kişileri estetik ve konuşma yetisi yönünden olumsuz etkilediği gibi ruhsal yönden de etkilediği açıktır. Bu türden hastaların ameliyatla elde edilen sonuçların konuşma terapisiyle desteklenip ileriye götürülmesi son derece yararlı olacaktır.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
15:45 - 16:00

Artikülasyon Bozukluklarında
Konuşma Terapisi
Işıl Satı, Gürsel Dursun
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB
ABD

Konuşma sırasında bağımsız veya birleşik seslerin doğru ve anlaşılır şekilde çıkarılmamasına artikülasyon bozukluğu denir. Çocuklarda en sık karşılaşılan konuşma bozukluğudur. Artikülasyon bozuklukları, psikolojik nedenler, çevresel etkenler ve alışkanlıklarla ilgili olabileceği gibi dil, dudak, diş, damak gibi artikülatuar organ patolojilerinde de görülür. Artikülasyon bozuklukları yalnız bir veya iki sesi içerebileceği gibi belirli ses gruplarını da içerebilir. Artikülasyon bozuklukları, kişilerin konuşmalarının anlaşılabilirliğini engelleyerek çevre ile iletişimde sorunlara neden olur. Bu durum bireyde duygusal uyumsuzluklara yol açar ve sosyal yaşantısı negatif yönde etkiler. Bu çalışmada artikülasyon bozukluğu olan hastalarda konuşma terapisinin etkinliği değerlendirildi.

Çalışmaya artikülasyon bozukluğu tanısı alan 5 hasta dahil edildi. Hastalara haftada bir kez 1 saatlik seanslar halinde ortalama 8 hafta konuşma terapisi uygulandı. Her hasta, tedavi öncesi ve sonrası perseptüel analiz ile değerlendirildi.

Artikülasyon bozukluğu teşhisi alan hastalara uygulanan konuşma terapisi sonrasında perseptüel açıdan tatmin edici sonuçlar elde edildi. Tedavi sonrasında hastaların sosyal ve psikolojik yaşantılarında olumlu gelişmeler gözlemlendi.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
16:30 - 16:45

İşitme Engelli Çocukların
Konuşmalarının
Anlaşılabilirliğini
Etkileyen Faktörler
Zehra Pınar Çeliker
Milli Eğitim Bakanlığı
Pınar Ege
Ankara Üniversitesi

Sözel iletişim becerileri normal yada engelli herkes için önemlidir. Doğası gereği işitme engeli sözel becerilerin kazanımında önemli güçlükler neden olmaktadır. İşitme engelli çocuklar dil ve konuşma açısından işiten çocukların gerisinde kalmaktadırlar. Araştırmalar işitme engelli çocukların konuşma anlaşılabilirliklerinin de çok düşük olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada işitme engelli çocukların anlaşılabilirliklerini etkileyebilecek faktörlerden işitme kaybı derecesi (dB) süre (konuşma hızı), artikülasyon, ve cümle vurgusu gibi faktörlerin birbirleriyle ve anlaşılabilirlikle ilişkileri incelenmiştir.

İşitme kayıpları 75-118 dB arasında değişen ve 9-14 yaşları arasındaki öğrenciler arasından rastgele seçilen 23 kız ve erkek öğrenciden alınan kayıtlar 19 kişiden oluşan jüriye dinletilerek anlaşılabilirlikleri değerlendirilmiştir. Daha sonra çoklu regresyon analiziyle yukarıda belirtilen faktörlerin ilişkileri incelenmiştir. Sonuç bölümünde, ele alınan faktörlerin birbirleriyle ilişkileri ve konuşmanın anlaşılabilirliğine katkıları tartışılacaktır.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
16:45 - 17:00

Türk Emniyet Teşkilatı'nın
"Pelteklik" Sorunu
Cem Yüksel
Kriminal Polis Laboratuvarı Daire
Başkanlığı

İlgili yönetmelikler Emniyet Teşkilatı içerisine alınacak aday memurların pelteklik başta olmak üzere hiçbir konuşma bozukluğuna sahip olmamasını öngörürken, bugün teşkilat içerisinde çeşitli konuşma bozukluklarına sahip çok sayıda personel bulunmaktadır. Bir çoğu |s| pelteği olan bu kişiler üzerinde yapılan çalışmalarda |s| ünsüzünün peltek bir biçimde |Q| ünsüzüne yakın çıkarıldığı gözlenmiştir.

İki ünsüzün sürtünücülük düzeyindeki farklılıklarından

hareketle, |s| peltekliliğinin belirlenmesine yönelik akustik sesbilimsel bir yöntem geliştirmek ve bu yöntemin uygulanması ile personel içerisinde |s| pelteklerinin varlığını parametrik olarak da kanıtlamak amaçlanmıştır.

|s|ve |Q| sesleri, |a| ünlüsünden sonra gelirse |a| ünlüsünün ötümlülüğünden dolayı oluşan periyodikliğini bozacaktır. Ancak iki ünsüzün sürtünücülük düzeyinin farklı olması periyodikliği farklı düzeylerde bozacaktır.

Öncelikle peltek deneklerden, |assa| (gerçekte |aQQa|) sözcüğünü sesletmeleri istenmiş ve kısa dönem perde periyodu tutarlılığı (jitter) ölçülmüştür. Daha sonra ölçünlü dil konuşucularından önce |assa| sözcüğünü, sonra |aQQa| (|Q| ünsüzü videofonetik veritabanından deneklere gösterilmiştir) ses dizisini sesletmeleri istenmiş ve her iki sesletim için yine jitter değerleri ölçülmüştür.

Ölçünlü dil konuşucularının |aQQa| sesletimlerine ait jitter değerleri ile pelteklerin sesletimlerine ait jitter değerleri uyum göstermektedir. Bu durum |s| pelteklerinin, |s| sesi yerine |Q| sesini kullandıklarını göstermiştir.

Nesnel değerlendirmeler de teşkilat içerisinde |s| pelteklerinin varlığını kanıtlamaktadır. Peltek personelin yol açtığı görev sorunları ile karşılaşmaması için öncelikle mevcut peltek personel iyileştirilmeli ve adayların konuşma bozukluklarının belirlendiği aşama olan mülakat değerlendirmelerinde komisyon içerisinde pratisyen hekim dışında bir konuşma patologunun da bulundurulması sağlanmalıdır.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
17:00 -17:15

Kekemelik Bulunan Çocuk ve
Gençlerde Kekemelik Şiddeti ile
Zeka Gelişiminin Karşılaştırılması
Osman Abalı, Gülsevım Kınalı, Hümeıra
Beşikçi
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi

Kekeme çocuklarda kekemeliğin başlangıcı ile birlikte bazı psikososyal değişiklikler olmaktadır. Özellikle erken başlayan ve şiddetli seyreden kekemeliklerde etkilenen birey ve ailesinde bazı psikiyatrik problemler oluşabilmektedir. Kekemelik ve kekemeliğin şiddetinin çocuğun zihinsel gelişimini etkileyip etkilemediği ailelerin ve profesyonellerin merak konusudur. Bu amaçla bu çalışmada kekeme çocuklarda kekemelik şiddeti ile zeka gelişimi karşılaştırılmıştır.

Çalışma grubu olarak İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk Psikiyatrisi polikliniğine veya Çocuk Akıl Sağlığı ve Rehberliği Derneği'ne başvuran 6-18 yaş grubu alındı. Çalışmaya katılan çocuklara WISC-R (Wechsler Intelligence Scale for Children) testi yapıldı. Ayrıca Prins 1984 tarafından geliştirilen kekemelik şiddeti değerlendirme ölçeği ve sosyodemografik veri formu kullanıldı.

Çalışma grubunun yaş ortalaması $10,21 \pm 2,6$ bulundu. Kekemelik şiddeti ise 4 (%11,4) hafif, 14(%40,0) orta, 12 (%34,3)ileri, 5 (%14,3) çok ileri şeklinde bulundu. WISC-R sonuçları değerlendirildiğinde kekemelik bulunan çocukların Sözel IQ $83,89 \pm 16,72$ performans IQ $88,9 \pm 16,6$ total IQ ları ise $85,0 \pm 15,8$ olarak bulundu. WISC-R sonuçları ile kekemelik şiddeti arasında korelasyona bakıldığında pozitif veya negatif olarak anlamlı bir korelasyon bulunamadı.

30 Mayıs 2004 Pazar

09:00 - 09:15

Çocuk Dilinde Zaman Kavramı

İnci Tokgöz, Filiz Duman,

V. Doğan Günay

*Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Fransız Dili Eğitim ABD*

Çocukların dil edinimi bir çok araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Dilin edinilmesi belli bir süreç içinde olmaktadır. Ses ve sözcük öğretimi izleyen sözdizimsel aşamada çocuk, dilin daha ayrıntılı kullanımlarına yönelir. Çocuk 20.ay dolaylarından başlayarak 30.aya kadar eylem çekimini öğrenir ve zaman kavramıyla tanışır. Artık yapılan eylemlerin belli bir zaman dilimi içinde belirtilmesi gerektiğinin farkındadır. Bağlam içinde dili kullanma ve anlamsal olguların farkına varılması sürecinde zamanın işlevi daha belirgin ortaya çıkacaktır. Her ne kadar kuramcılar, çocuk 4 yaşına kadar zaman kavramını içselleştirir deseler de, özellikle Türk çocukları açısından zaman kavramının kullanımı uzun süre sorun olabilmektedir.

Biz bu çalışmada dil edinimi kuramcılarının sözünü ettiği "zamanın içselleştirilmesi" sürecini belirttikten sonra ülkemizdeki durumunu karşılaştırmayı amaçlamaktayız. Ülkemizdeki durumun genel kuramlara uygun olup olmadığını tartışacağız. Ülkemizde 5-6 yaş dönemi çocuklardaki zaman kavramının doğru kullanılıp kullanılmadığını uygulamalı olarak ortaya koymaya çalışacağız. Uygulama için İzmir merkez ilçesinden belirlediğimiz anasınıfı öğrencileri üzerinde çalışma yapacağız. Yapacağımız çalışmada doğrudan gözlem, ses kaydı ve bu yollarla toplanan verilerin istatistiksel analizi yöntemlerini izleyeceğiz.

Dilbilgisel eylem zamanları ile zaman belirteçlerinin doğru kullanımı konusunda karşılaşılan durumları saptayarak, eğitimcilerin bu durumla ilgili ne tür önlemler alabileceğini tartışacağız.

30 Mayıs 2004 Pazar

09:15 - 09:30

Dil Örneği Analizi Yapan SALT Bilgisayar Programının 3-6 Yaşlar İçin Türkçe'ye Uyarlanması

Funda Acarlar

*Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Fakültesi Özel Eğitim Bölümü*

SALT bilgisayar programı bir çocuğun dil örneğinin farklı değişkenler için bireysel analizini yapmakta ve bireysel performansın veri tabanındaki çocukların performansı ile karşılaştırılmasına olanak sağlamaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, çocukların dil özelliklerini niceliksel olarak değerlendirmek üzere geliştirilmiş SALT bilgisayar programının 3-6 yaşlar için Türkçe'ye uyarlanmasıdır.

SALT analizlerinde kullanılmak üzere farklı sözcük tipleri ile biçimbirimleri içeren Türkçe sözcük listesi gereken kodlamalara ilişkin ön çalışmalar, yapılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın örnekleme normal dil gelişimi gösteren 2.7-6.7 yaşlar arasındaki 140 çocuk alınmıştır. Her çocuktan en az 150 sözcüğü içeren bir dil örneği alınmış, dil örneklerinin transkripsiyonu SALT formatına uygun olarak yapılmıştır.

Normal ve gecikmiş dil gelişimi gösteren çocukların dil örneklerinin uyarlanan SALT programı ile analizi sonucunda, dil örneği analizinde ve dil performansının yorumunda Türkçe'ye uyarlanan programın yararlı ve etkili olduğu bulunmuştur. Programın içerdiği bilgiler ve dil örneği analizinde bu programın kullanımının yararları ayrıntılı olarak sunulacaktır.

30 Mayıs 2004 Pazar

09:30 - 09:45

Gecikmiş Dil Gelişimi Olan Çocuklarda İki Kanallı Dinleme Becerisi

Hande Kesikçi, Gökül Karluk,
Sonia Amado

*Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk-Psikiyatrisi ABD*

*Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü*

Konuşmanın gerçekleşebilmesi için çocukların akustik sinyallere dikkatini odaklayabilmesi, sürdürülebilmesi ve bellekte tutup geri getirebilmesi gereklidir. Bu çalışmada amaç öyküsünde gecikmiş dil gelişimi bozukluğu tanısı almış çocukların işitsel dikkat ve iki kanallı dinleme (dichotic listening) becerilerinin normal dil gelişimi olan çocuklarla karşılaştırmaktır.

Çalışmanın araştırma grubu Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi kliniğine 1999 yılından itibaren gecikmiş dil gelişimi sorunu ile başvurmuş, yaşları 3 yaş 3 ay ile 6 yaş 11 ay arasında olan 34'ü erkek 7'si kız 41 olgudan oluşmaktadır. Kontrol grubu da yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey açısından eşleştirilmiştir. Yaygın Gelişimsel Bozukluk ve Mental Retardasyon riski taşıyan çocuklar araştırma dışında bırakılmıştır. Çalışmada Lamm, Share, Shatil ve Epstein'den esinlenerek oluşturulan iki kanallı dinleme bataryası ve ayrıntılı bilgi formu uygulanmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri devam etmektedir.

30 Mayıs 2004 Pazar
10:30 – 11:00

Otistik bulgularla giden
nörolojik sorunlar ve
dil gelişimine etkisi
Ayten Yakut
Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Nörolojisi Bilim Dalı

Otizm ilk kez 1943 de Kanner tarafından sosyal iletişimsizlik, obsesyon, tekrarlayan amaçsız davranışlar ve ekolali gösteren 11 çocukta tanımlanmıştır. Çocukluk çağının en sık görülen motor gelişiminin normal, ancak bilişsel geriliğe neden olabilen nörogelişimsel bir bozukluğudur. Toplumda 4-5/10000 ya da 12-20/10000 sıklığında görülür. Erkeklerde kızlara göre daha siktir (4/1).

Otizmin patogenezi çok iyi bilinmemektedir. Sol hemisferde mezolimbik korteksi çevreleyen nöral yapılarda disfonksiyon olduğu ileri sürülmektedir.

Genetik nedenler otizmde önemli rol oynamakta, ancak geçiş şekli bilinmemektedir. Genetik faktörlerin etkisi olduğunu gösteren bulgular vardır (erkek çocuklarında sık olması, kızlarda ağır seyretmesi, kardeşlerinde % 5 sıklığında otizm görülmesi, otistiklerin % 15 inde Fragil X sendromu saptanması). Bir grup otistik çocukta 7,11,15,17. kromozomlarda bozukluk olabileceği gösterilmiştir. Bazı otistiklerde Serotonin düzeyi yüksek bulunmuştur. Otistiklerde daha fazla perinatal komplikasyon

görülmektedir. Özgün EEG bulgusu yoktur. Ancak %10-83'ünde EEG bulgusu saptanabilir. Beyin MRI'nda Polimikrogr, serebellar vermis agenesisi saptanmıştır.

Otizm, otizme benzer diğer sendromlarla birlikte "Yaygın Gelişimsel Bozukluklar" adı altında bir yelpaze içinde yer alır. Bu yelpazede;
A- Otistik Bozukluklar
B- Asperger Sendromu
C- Rett Sendromu
D- Çocukluk Çağı Disintegratif (Bütünleşme) Bozukluğudur.

30 Mayıs 2004 Pazar
11:30 - 11:45

Pür Konuşma Bozukluğu İle
Getirilen Tek Yumurta İkizleri:
Nörolojik Olarak Nereye Dek
İncelemeli?
Semih Ayta, Ayşe Kılınçaslan,
Candan Gürses, Zehra Tolan,
Şükriye Akça, Mefkure Eraksoy
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi

Konuşma ve dili içeren iletişim yeteneklerinin edinilmesinde gecikme veya sapma gelişimsel disfazi (gelişimsel dil bozukluğu) olarak adlandırılır. Beş yaş civarındaki çocuklarda prevalansı % 5-10 olup, erkeklerde daha siktir. Dilde gecikmesi olan çocukların bir kısmında sosyal ve davranışsal sorunlar da görülür. Polikliniğimize pür konuşma gecikmesi ve bozukluğu yakınmaları ile getirilen ikiz kız kardeşlerde, inceleme sürecinde saptadığımız EEG anormallikleri ve klinik nöbetleri sunarak gelişimsel disfazi tablosuna eşlik edebilen bu patolojileri irdelemeyi amaçladık.

6.5 yaşında ikiz kız çocukları konuşma gecikmesi, söylediklerinin tam anlaşılır olmaması yakınmaları ile getirildiler. Öykülerinde konuşmaya iki yaş civarında, 'baba' kelimesi ile başladıkları, sonrasında tek tek kelimelerle konuştukları, bazen işaretlerle anlattıkları belirtildi. Üç yaşından sonra iki kelimeli basit cümleler kurdukları, ancak bazı harfleri ve kelimeleri düzgün söyleyemedikleri öğrenildi. Altı yaş 2 aylık iken İTF Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD polikliniğinde görülmüşler, orta derecede mental retardasyon ve konuşma gecikmesi tanısı almışlardı. Ekim 2003 'teki uyanıklık EEG'lerinde epileptiform deşarjlar izlenmiş ve İTF Nöroloji AD Çocuk Nörolojisi Birimi polikliniğine yönlendirilmişlerdi. Özgeçmişlerinden seksiyon ile ikiz doğum (tek yumurta) olarak dünyaya geldikleri, doğum ağırlıklarının 3000'er gram olduğu öğrenildi. Perinatal dönem ile motor gelişim basamakları normaldi. Hiç

agulamamışlardı; hecelemeleri 12. ayda olmuş, ilk kelimeleri 24. ayda söylemişlerdi. Febril nöbet, kafa travması, operasyon, başka hastalık öyküleri yoktu. Absans, miyokloni, fokal veya diğer jeneralize nöbetler tanımlanmıyordu. Soygeçmişlerinde anne-baba arasında akrabalık yoktu. Ailede geç konuşan bir olgu dışında nörolojik hastalık belirtilmedi. Sistem muayeneleri doğaldı. Nörolojik muayenede (NM) konuşma akıcı değildi, daha çok tek kelimelerle konuşuyorlar, bazen cümle kuruyorlar, bazı harfleri çıkarmada zorlanıyorlardı, artikülasyonları kusurluydu. Adlandırmaları iyi idi, komutları alıyorlardı. Yutma ve çiğneme fonksiyonları normaldi. NM'de başka özellik yoktu. Ekim 2003'te yapılmış olan uyanıklık EEG'lerinde bir olguda, göz kapamayı izleyerek, temporo-okspital bölgelerde, yüksek amplitüdü diken-yavaş dalgalar (d-yd), görüldü, anomali aralıklı ışık uyararla jeneralize oluyordu. Diğer kardeşte genellikle göz kapatmayı izleyerek, jeneralize, d-yd, multipl d-yd deşarjları izlendi. Ocak 2004'teki uyku EEG'lerinde asimetric fokal epileptik odaklar ile asimetric jeneralize tipte epileptiform deşarjlar görüldü. Temel aktiviteleri (TA) normaldi. Uyku ve uyanıklık EEG'lerindeki deşarjlara eşlik eden klinik nöbet iki olguda da gözlen(e)medi. Tekrar sorgulanan anamnezlerinde de epileptik nöbeti düşündürecek bir bulgu saptan(a)madı. Olası nöbetleri saptayabilmek amacıyla yapılan video-EEG incelemelerinde bir olguda sentro-pariyetal ve/veya bi-okspital, diğer olguda bi-okspital diken, multipl d-yd'lar, her ikisinde hemen hemen tüm göz kapatmaları takiben, bu aktivitelerin ardından, 2-4 sn süren, jeneralize d-yd deşarjları izlendi. Bu deşarjlara özellikle uykudan uyandırıldıklarında, göz kapaklarında miyokloniler, göz kürelerinin kısa süreli yukarıya deviasyonu ve yanıt vermeme şeklinde nöbetler eşlik ediyordu. Ayrıca fokal epileptik odakları da vardı. İki olguda da aralıklı ışık uyarar sırasında, tüm frekanslarda, göz kapamayı takiben, asimetric, düzensiz, jeneralize d-yd, multipl d-yd deşarjları izlendi. TA'leri normal sınırlarda idi. WISC-R testinde sözel IQ'ları sırasıyla 64 ve 56, performans IQ'ları 92 ve 81, genel IQ düzeyleri 76 ve 66 bulundu. Dil gelişimini değerlendiren testlerle anlama, adlandırma becerilerinin korunduğu, sözcük dağarcığı, sözel akıcılık, telaffuz ve tekrarlama becerilerinin bir kardeşte daha belirgin olmak üzere ikisinde de bozuk olduğu saptandı. Bu bulgularla konuşmalarının Allen ve Rapin'in gelişimsel disfazi sınıflamasında, anlamamanın korunduğu ifade bozukluklarının alt tipi olan 'konuşmada fonolojik bozulma'ya uyduğu düşünüldü. Ayrıca elektrografik ve video-EEG'deki klinik özellikleri ile göz kapağı miyoklonili absans nöbetleri olan ikiz kız olgulara uygun antiepileptik tedavi başlandı. Kranial MR görüntülemeleri ve konuşma terapileri planlanarak izleme alındılar.

Gelişimsel disfazi işitsel engelli ve/veya konuşma organlarına ait anatomik bozukluğu olan çocuklarda görülebildiği sosyal, psikiyatrik veya nörolojik bir çok nedene bağlı olarak da

ortaya çıkabilir. Mental retardasyonu olan çocuklarda dilsel gelişim yavaş da olsa normal çocuğun aşamalarını izler. Ayrıca tek yumurta ikizlerinde konuşma ve dil sorunları açısından konkordans oranı dizigotlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Literatürde gelişimsel disfazi olan çocukların EEG'lerinde epileptiform aktivite (EA) oranları - epilepsi öyküsü olmayan disfazik çocukların alındığı çalışmalarda- ifade bozukluğu grubunda %20-37.5, anlama güçlüğü grubunda %63.5 olarak bildirilmektedir. Tüm gece uyku kayıtlarında standart incelemelere göre daha yüksek oranda EA saptandığı belirtilmiştir. Gelişimsel disfazinin en azından bazı tipleri için EEG' de görülen EA'nin dil bozukluğunu arttıran bir neden olduğu düşünülmektedir. Epilepsinin genel popülasyondaki prevalansı %1 düzeyinde iken, disfazik çocuklarda bu oran %8'e çıkmaktadır. Ayrıca göz kapağı miyoklonili absans nöbetleri olan birkaç çocukta konuşmanın gelişiminde gecikme bildirilmiştir.

Konuşma bozukluğu yakınması ile getirilen çocuklarda ayrıntılı nörolojik muayene yanısıra kranial görüntülemeyi de içeren detaylı incelemelerin yapılması, rutin uyanıklık ve uyku EEG'leri sırasında olguların iyi gözlenmesi, olanak varsa video-EEG çekilmesi yararlı olacaktır kanısındayız.

30 Mayıs 2004 Pazar
11:45 - 12:00

Türkçe Konuşan Otistik
Çocukların Sesletim Becerileri
Evra Günhan
Boğaziçi Üniversitesi

İngilizce konuşan otistik çocuklar üzerine yapılmış olan çalışmalarda, söz konusu çocukların dil kullanımı sırasında sözdizimi, biçimbilim ve benzeri alanlarda farklı düzeylerde zorluklar yaşadığı belirlenmiştir. Ancak sesletim becerileri ile ilgili pek fazla sorun belirlenmemiştir (Kjelgaard & Tager-Flusberg, 2001) . Bugüne kadar Türkçe konuşan otistik çocuklar hakkında yapılmış kapsamlı bir dilbilimsel çalışma bulunmadığı için aynı durumun Türkçe konuşan otistik çocuklar için geçerli olup olmadığı bilinmemektedir. Türkçe konuşan otistik çocuklarla ilgili ilk dilbilimsel çalışma olan Sofu (2001) sesletimle ilgili herhangi bir soruna değinmemektedir. Bu nedenle, Türkçe konuşan otistik çocukların sesletim beceri düzeylerinin betimlenmesi, bu çocukların dil becerilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada, takvim yaşları 5,5 ile 17 arasında değişen ve OSU'ları birbirinden farklı olan 7 otistik çocuğun sesletim özellikleri, sergiledikleri sesletim sorunlarının boyutu ve yapısı ile ilgili bir genellemeye ulaşabilmek amacıyla karşılaştırılacaktır. Çocukların konuşmalarından ikişer saatlik

örnekler alınmıştır. Bu yapılandırılmış konuşmalar örnekleri konuşma terapisi sırasında ve katıldıkları dersler sırasında kaydedilmiştir. Deneklerin sözdizimsel gelişim düzeyini belirlemek için OSU'ları hesaplanmıştır.

OSU, çocuğun dil gelişim düzeyi ile ilgili bir ipucu sağlaması açısından önemlidir. OSU'su daha yüksek olan otistik çocuklarda, OSU'su düşük olan otistik çocuklara göre daha az sesletim problemine rastlanması beklenmektedir. Bu çalışmada, deneklerin herbirinin OSU'su sesletim performanslarıyla eşlenerek söz konusu teorinin geçerli olup olmadığı belirlenmektedir.

30 Mayıs 2004 Pazar
12:00. -12:15

Ankara'daki İlkokul 2. ve
4. Sınıf Öğrencilerinde
Gelişimsel Disleksi Oranı
Ayşe Bingöl
Ankara Tıp Fakültesi Nöroloji ABD

Gelişimsel disleksi gelişmiş ülkelerde oldukça sık görülen (okul çağı çocuklarının %3-16'sı) ve iyi bilinen bir tablodur. Çalışmanın amacı, gelişimsel disleksinin ülkemizdeki oranının saptanmasına yönelik bir ön çalışma yapmaktır.

Araştırma ortamı olarak, disleksi açısından farkları zıt özellikli grupların en çarpıcı olarak yansıtacağı varsayımıyla amaçlı örnekleme yapılarak, biri büyük oranda yüksek sosyoekonomik seviyeli öğrencilerin, diğeri büyük oranda düşük sosyoekonomik düzeyli öğrencilerin devam ettiği iki ilköğretim Okulu seçilmiştir. Bu iki ilkokuldaki 2. ve 4. sınıf öğretmenleri (toplam 25 öğretmen) araştırmanın denek grubunu oluşturmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak "öğretmen anketi" ve yapılandırılmış programsız görüşme kullanılmıştır. Toplanan veriler Khi-kare testi (hata payı 0.05) ile test edilmiştir.

Bu ön çalışmada, saf gelişimsel disleksinin ilkokul 2. sınıflarda %2.1, 4. sınıflarda %0.6 oranında olduğu saptanmıştır. Son derece düşük olan bu oran Türk dilinin yazıldığı gibi okunması ve hem "harf-harf birleştirme", hem de "bütünü okuma" yöntemleriyle okunabilmesinden kaynaklanıyor olabilir. Daha sağlıklı bilgiler için Türkçe'ye özgü bir "okuma başarısı testi"ne gereksinim vardır.

30 Mayıs 2004 Pazar
14:00 - 14:15

Afazik Hastalarda
"İşitsel Anlamanın"
Değerlendirilmesi
İlknur Maviş, Esra Ertan
Anadolu Üniversitesi - DİLKOM

Bir konuşma terapisti işitsel / sözel anlamayı "konuşan kişinin sözel üretiminin dinleyen kişi tarafından kavranabilmesi" olarak tanımlar. Bir dil işlevi olan işitsel anlama beyinde iki bağlantının gerçekleşmesi ile oluşur. Primer işitme alanı ile Wernicke alanı arasındaki bağlantının hasarlanması sonucu hasta işitir ama konuşulanı anlayamaz. Anlamayı daha etkin kılan Wernicke ile angular girus arasındaki bağın hasarlanması ise hastanın duyduklarını net olarak anlayamaması ile sonuçlanır. Sözel anlamayı çalışan kuramlar bir afazik hastanın işitsel anlamasını hasar sonrası kalan dil bilgisi (edinç) ile eş tutmuşlardır. Bu yüzden bir afazik olgunun işitsel anlaması değerlendirilirken dikkate alınması gereken, bireyin anlamasına katkıda bulunacak kural bilgisi ve dil anlamları ile ilgili dağarcığıdır. Bu bilgi bireyin dil davranışındaki hasarın niteliğini ortaya koyar.

Bu çalışmada dil öğelerinden isim, sıfat, isim öbeği ve bazı kısa cümlelerin resimlendiği bir test (İşitsel anlama yoluyla Dilbilgisi Değerlendirme Testi; Maviş, 2004) 30 afazili hastaya uygulanmış ve kendilerinden tanımlanan ögenin gösterilmesi, adıyla söylenmesi veya jestle pandomim edilmeleri istenmiştir. Test bitiminde hastalar toplam sonuçlara göre sınıflanırken, lezyon tanımlamalarının bu sonuçlara ne kadar ilgili olduğu sorgulanmıştır. Değerlendirme sırasında hastanın seçtiği iletişim modu (işaret, sözel jest) tanılamaya ilişkin niteliksel bilgi vermektedir. Yapılandırılmış bir işitsel anlama değerlendirmesi olan bu çalışma sonuçları hastaya uygun bir terapi planının hazırlanmasına olanak sağlar.

30 Mayıs 2004 Pazar
14:15 - 14:30

Türkçe Agramatik Afazide
Tematik Roller Anlama:
Örnekolay çalışması
Beste Can Yolcu - Kamalı
Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat
Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları

Agramatik afazide yalnızca üretimin değil anlamanın da bozulduğu uzun zamanadır bilinmektedir. Bu çalışmada

anadili Türkçe olan agramatik bir hastada gözlenen bir anlama bozukluğunun, yani tematik rolleri anlamadaki bozukluğun betimlenmesi ve açıklanmasına çalışılacaktır.

Tematik rollerin anlaşılması, bir dizi resim-eşleştirme testi yardımıyla ölçülmektedir.

Bu testte, denekten, gösterilen iki fotoğraf arasında, o sırada kendisine söylenen tümceyi doğru olarak anlatanı seçmesi istenmektedir. Deneğe gösterilen fotoğraf çifti aynı iki insanı konu eder; yalnız birinde eden olan diğerinde etkilenendir. Test tümceleri 5 tipten oluşmaktadır:

1. Vurgusu yüklemde olan kurallı etken tümceler,
2. Nesnesiz kurallı etken tümceler,
3. Edensiz edilgen tümceler,
4. Nesne ortacı içeren tümceler,
5. Özne ortacı içeren tümceler.

Deney sonuçları gösteriyor ki kurallı etken tümceler, nesnesiz kurallı etken tümceler ve nesne ortacı içeren tümcelerde normale yakın oranda doğru anlama gözlenirken; edilgen tümcelerle özne ortacı içeren tümceleri anlama tesadüf seviyesinin altındadır.

30 Mayıs 2004 Pazar

14:45 - 15:00

Türkçe Konuşan Broka Afazili
Hastalarda İlgili Tümcelerini
Kavrayış Biçimleri
Duygu Kükürt
Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Grodzinsky'nin (1989) İz Silme Hipotezi'ne (İSH) göre Broka afazili hastalar dönüşümsel taşıma ile kurulmuş tümcelerde rol yüklerken, taşımayı gösteren izlerin silinmesi nedeniyle doğru ad öbeğine (AÖ) doğru rolü yükleyememekte ve hükmen bir strateji uygulamaktadırlar. Bu stratejiye göre hastalar gördükleri ilk AÖ'ye taşıyıcı tolü yüklemekte ve tümcedeki eylemin kim tarafından gerçekleştirildiğini anlayamamaktadırlar.

Bu çalışmada İSH'nin diller arası geçerliliği tümce-resim eşleştirme ölçeği kullanılarak test edilmiştir. Bu ölçekte her bir tümce için üç farklı resim sunulmuş ve hastalardan tümcenin anlattığı resmi seçmeleri istenmiştir.

Türk hastaların İSH'nin iddia ettiği gibi kurucu rolü gördükleri ilk AÖ'ye değil, Türkçe sözcük sıralamasına uygun bir şekilde, eylemden önceki ilk AÖ'ye yükledikleri gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar göstermektedir ki dönüşümsel taşıma içeren

yapılarda rol yükleme işini üstlenen izler silinmiş olsa bile kullanılan strateji dillerin yapısına göre değiştiren bir özellik sergilemektedir. Son olarak hastalarda gözlemlenen nesne ilgi tümcelerindeki kavrama gücülüğü bu yapının içerdiği uyum biçimbilimsel eklerden kaynaklanabileceği öne sürülmüştür.

30 Mayıs 2004 Pazar

15:00 -15:15

İki Dillilerde Afazi
Ayşe Gürel
Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Anadilin ve yabancı dil/dillerin beyinde nasıl temsil edildiği sorusu sıkça tartışılan bir konudur. Patolojik bir durum göstermeyen iki dilli kişilerle yapılan çalışmaların yanı sıra iki dilli afazik hastalarla yapılan çalışmalar da, bu konuda birçok soruyu yanıtlamaya adaydır (Paradis, 1983; Zatorre, 1989). Literatürde çok tartışıldığı halde iki dillilerde görülen afazi ülkemizde henüz gerektiği ölçüde incelenmemiştir. İki dilli afazik hastaların öncelikle anadillerindeki bozukluk üzerinde durulmakta, hastaların yabancı dillerinin durumu ihmal edilebilmektedir. İki dilli kişilerin sayısının artmakta olduğu ülkemizde, afazi durumunda iki dillilerde hangi dilin daha çok etkilendiği ve terapi sonrası hangi dilin daha önce geri gelip düzelmeye gösterdiği gibi sorular gittikçe önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, bu sunuda dünya literatüründe iki dillilerde görülen afaziden örnekler verip, Paradis (1987) tarafından geliştirilen İki dillilerde Afazi Testini (Bilingual Aphasia Test) tanıtmayı ve bu testin Türkçe-Almanca versiyonuyla test edilen iki dilli bir hastanın bulgularını sizlerle paylaşmayı amaçlamaktayım.

POSTER SUNULAR

28 Mayıs 2004 Cuma
09:00-18:00

Görme Engelli Türk Çocuklarının ve Annelerinin İşaret Zamiri

Kullanımı:

Dokunsal Ortak Dikkat

Ece Ö. Demir, Aylin Küntay,

Aslı Özyürek

Koç Üniversitesi

En son çalışmalar işaret zamirlerinin bir konuşma esnasında dinleyicinin dikkatini kastedilen nesnelere yönelmek için kullanıldığını göstermiştir. Bu çalışma görme engelinin, görme engelli çocukların ve annelerinin ortak dikkat sağlamak için kullandıkları işaret zamiri kullanımlarını nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır. Türkçe işaret zamirlerden şu konuşanlar arasında daha önceden kastedilen bir nesne üzerinde ortak dikkat yoksa kullanılır. Bu ve o ise ortak dikkatin önceden sağlandığı durumlarda kullanılır.

6 tane 3-4 yaş arası görme engelli ve gören çocuk ve anneleri bir lego seti ile ortaklaşa oynarlarken videoya alınmışlardır. İşaret zamiri içeren tümceler aşağıdaki ölçülere göre kodlanmışlardır: işaret zamirinin çeşidi, kastedilen nesnenin konuşmacıya ve dinleyiciye yakınlığı, konuşmacının el işareti, ve dinleyicinin işaret zamiri kullanımından önceki dikkat durumu (görsel veya dokunsal).

Analizler görme engelli çocukların şu kullanımının gören çocuklardan daha az olduğunu göstermiştir. Görme engelli çocukların annelerinin diğer annelerden daha fazla şu kullandığı görülmüştür. Kastedilen nesnenin yeri ve el işareti kullanımı açısından, görme eksikliğinin doğal bir etkisi olarak görme engelli çocukların anneleri diğer annelerden farklılıklar göstermişlerdir. Her iki grup çocuğun anneleri çocuklarının dikkati kastedilen nesnenin üzerinde olmadığı zaman şu kullanmayı öbür işaret zamirlerine kıyasla daha çok tercih etmişlerdir. Görsel dikkatin eksikliğinde bile görme engelli çocukların anneleri çocukları ile dokunsal ortak dikkat kurmak için şu kullanmışlardır.

3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Oral Motor Becerilerinin

Belirlenmesine İlişkin

Norm Çalışması

Figen Turan

Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi
ve Eğitimi Bölümü

Araştırmacılar tarafından küçük çocuklarda oral motor becerilerin kapsamlı bir değerlendirmesini yapabilmek için; 1) fasiyal yapının, 2) DDK hızlarının, 3) genel kavram içinde izole oral hareketlerin 4) sıralanmış yönlendirilmiş oral hareketlerin kavramsal uyarılar ve sınırlamalar ile değerlendirmenin gerekli olduğu önerilmektedir (Kelso ve Tuller, 1981; Riley, 1987; Ozanne, 1992).

Bu çalışmada kullanılan Ozanne'nin (1992) Oral Motor Değerlendirme kriterleri daha önce kullanılmakta olan oral motor değerlendirme yöntemlerinden farklı olarak kavramsal anlamlar ve sıralanmış oral hareketleri içermektedir

3 ile 6 yaş arasındaki Türkçe konuşan anaokuluna devam eden 188 çocuk bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem, bilinen konuşma ve/veya dil bozukluğu, işitme engeli ve nörolojik problem gibi problemleri olmayan çocuklardan oluşturulmuştur.

Çocuklara Ozanne (1992), tarafından geliştirilen Oral Motor Değerlendirme kriterleri uygulanmıştır. Çocuklar iki alt test grubu içinde kendi anaokullarında sessiz bir odada tek tek değerlendirilmiştir. Bunlar; 1) genel kavram içinde izole oral hareketler ve 2) sıralanmış oral hareketlerdir. Değerlendirilen oral hareketler Kools ve Tweedie (1975) tarafından kullanılan 4 puanlık bir puanlama sistemi kullanılarak hesaplanmıştır. Her yönergenin maksimum puanı=3 olmak üzere, puanları; 3,2,1,0 olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda norm veriler elde edilmiştir. Ayrıca dört yaşa kadar olan çocukların oral motor yeteneklerinde yaygın bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle küçük çocuklarda gözlenen zayıf oral motor becerileri yorumlarken dikkatli olunması gereksinimi düşünülmüştür.

Serebral Palsili Hastalarda Konuşma Bozuklukları

E. Kıran

Kocaeli Üniversitesi FTR ABD

Seyhun Topbaş

Anadolu Üniversitesi

Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim,

Araştırma ve Uygulama Merkezi

G. Üstüner, N. Dursun

Kocaeli Üniversitesi FTR ABD

Bu çalışmanın amacı Serebral Palsi'li (SP) hastalardaki konuşma özelliklerini tanımlamaktır. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi FTR Anabilim Dalı'na Nisan-Aralık 2002 tarihleri arasında başvuran, yaşları 14 ay ile 22 yaş arasında değişen, 48 (23 kız, 25 erkek) SP hastası çalışmaya dahil edildi.

Hastaların 46'sı spastik, 2'si ekstrapiramidal tutulumlu idi. Spastik gruptaki hastaların ise 13'ü hemiplejik, 25'i diplejik, 8'i total tutulumlu idi. Tüm vakaların konuşmada respirasyon, oral-motor fonksiyonlar, katı yiyeceklerle beslenme ve çiğneme, sesletim düzeyi, sesbilgisi düzeyi, bürünel özellikler ve anlaşılabilirlik düzeylerini içeren konuşma özellikleri Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde geliştirilen Konuşma Değerlendirme Formu kullanılarak belirlendi. Vakaların %29,2'sinde hiç konuşma çıktısı alınamadı, %33,3'ünde konuşmada respirasyonda, %66,7'sinde oral-motor fonksiyonlarda, %54 'ünde katı yiyeceklerle beslenme ve çiğnemedede, %50'sinde sesletimde, %37,6'sında sesbilgisel süreçlerde, %48'inde bürünel özelliklerde, %38'inde aile tarafından anlaşılabilirlikte, %60'ında yabancılar tarafından anlaşılabilirlikte problemler saptandı. Total tutulumlu hastalarda konuşmanın tüm parametrelerinde saptanan bozuklukların diplejik (tüm parametreler için $p<0.05$) ve hemiplejik (tüm parametreler için $p<0.05$) hastalara oranla istatistiksel olarak anlamlı derecede fazla olduğu görüldü. Çalışmaya katılan hastaların %88' inde konuşma modalitelerinin en az birinde bozukluk saptandı. Bu durum SP'li hastaların rehabilitasyon programlarına konuşma terapisinin de dahil edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Konuşma çıktısına ilişkin olarak yaşanan sorunların tedavisinde tüm konuşma çıktısı modalitelerinin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi, bozukluğun nedeninin tespiti ve çözümünün ne olacağını doğru belirlenmesi SP'li bireyin ve ailesinin iletişim hedefleri konusunda doğru yönlendirilmesini sağlayacaktır.

Profesyonel Ses Kullanıcılarının Seslerini Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi

Berna Erdebil

Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Terapistliği Yüksek Lisans Programı

Seyhun Topbaş

Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi

Profesyonel ses kullanıcısı başlığı altında hayatını sesini kullanarak kazanmak zorunda olan insanlar anlaşılabilirlikte olup bunların arasında şarkıcı, tiyatrocu, öğretmen, avukat, imam ya da pazar satıcısı gibi pek çok farklı meslek grupları bulunmaktadır. Bu çalışmada profesyonel ses kullanıcılarından, a) Opera sanatçılarının, b) Şan öğrencilerinin, c) Pazar satıcılarının, d) İmamların seslerini olumsuz yönde etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket aracılığı

ile değerlendirilmiş ve aralarındaki korelasyon incelenmiştir.

Atatürk Kültür Merkezi (AKM) opera sanatçıları, Anadolu ve Mimar Sinan Üniversiteleri Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Fakültesi Opera Ana Sanat Dalı öğrencileri, Yeşilköy pazar satıcıları ve İstanbul ilindeki Bakırköy, Üsküdar ve Ümraniye semtleri camilerinin imam ve müezzinleri randomize olarak seçilerek seslerini olumsuz yönde etkileyen faktörler araştırmacı tarafından geliştirilen "Profesyonel Ses Kullanıcılarının Seslerinin Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörleri Belirleme Anket" aracılığı ile değerlendirilmiştir.

Ankette bu faktörleri belirlemek amacıyla toplam 25 alt soru maddesi bulunan tek bir soru yer almaktadır. Verilen yanıtlar bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, profesyonel ses kullanıcılarının seslerini olumsuz yönde etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla nedensel karşılaştırma çalışması yapılmış ve ki-kare testi analizi kullanılmıştır.

Profesyonel ses kullanıcılarından, opera sanatçıları, şan öğrencileri, pazar satıcıları ve imamların seslerini olumsuz yönde etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri arasındaki farklılığa ilişkin ki-kare testi analiz sonuçları $X^2(72, N=162)=330,352, p=0.000$ olduğundan, verilen görüşler bakımından, opera sanatçıları, şan öğrencileri, pazar satıcıları ve imamların seslerini olumsuz yönde etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri arasındaki farklılık anlamlıdır.

Dünyada ve Türkiye'de yapılan pek çok çalışmada değişik faktörlerin ses üzerinde olumsuz etkiler yarattığından bahsedilmiştir. Bu etkiler geliştirilen anketler ya da standardize edilmiş testler aracılığı ile değerlendirilmiştir. Ancak hiçbir çalışmada profesyonel ses kullanıcıları açısından hangi faktör veya faktörlerin ses üzerinde daha olumsuz etkiler yaratabileceği hususuna değinilmemiştir.

Sesini profesyonel olarak kullanan kişilerin sesi olumsuz yönde etkileyebilecek faktörlerin neler olduğu ve bu faktörlerden ne şekilde korunabilecekleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir. Bu nedenle kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesi, özellikle ses hijyeni hakkında hiçbir eğitim almadan mesleklerini icra etmek zorunda olan pek çok meslek grubundan olan kişiler için büyük önem taşımaktadır. Bazı ses hastalıkları diğer pek çok hastalık grubundan farklı olarak koruyucu önlemler alındığı takdirde oluşması önlenemez. Bu sebeple dil ve konuşma terapistlerinin bazı ses hastalıkları vakalarına terapi yapma misyonu yanında ses hijyenine dikkat edilmediği zaman ortaya çıkabilecek bazı rahatsızlıkları da önleyebilme hususunda bilgilendirici olması gerekir.

Serebral Palsili Çocuklarda
Ağız-Yüz Özellikleri ve Salya
Akıntısının Değerlendirilmesi
Seçil Aydın, Seyhun Topbaş
Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi

Ailenin Bakış Açısıyla
Afazik Hastanın Dilsel Olmayan
Davranışlarının Analizi
İlknur Maviş, Özlem Doğramacı
Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi

Bu araştırmanın amacı, Serebral Palsi'li (SP) çocukların ağız-yüz özelliklerini değerlendirerek salya akıntısına sahip olanları belirlemek, bu çocukların ağız-yüz özelliklerini betimlemek ve salya akıntısının oluşum faktörlerini tanımlamaktır.

Araştırmanın deneklerini, Metin Sabancı Spastik Çocuklar Merkezi'nde Nisan-Haziran 2003 tarihleri arasında fizik tedavi ve özel eğitime devam eden, yaşları 4 ile 15 arasında değişen, 100 (42 kız, 58 erkek) SP'li çocuk oluşturmuştur. Çocukların 35'i spastik, 20'si mixt, 12'si atetoid, 13'ü hemiplejik, 4'ü hipotonik, 1'i diskinetik iken, 14'ünün SP tipi henüz kesinlik kazanmamıştır.

Araştırma sürecinin gerçekleştirilmesi için üç ölçü aracı geliştirilmiştir. Araştırma 'aile bilgi formu, ağız-yüz değerlendirme formu ve salya akıntısı bilgi formu' ile üç aşamadan oluşmaktadır. Aile bilgi formu ve salya akıntısı formu aileler tarafından doldurulmuş, ağız-yüz değerlendirme formu ise çocuğun kendisi ile yapılmıştır. Araştırmanın birinci aşamasında, deneklerin aileleri ile görüşülerek ailenin ekonomik düzeyi, eğitim düzeyi, iş yaşantısı, aile yaşantısı, kültürel durumu ve Serebral Palsi hakkındaki düşüncelerini hakkında bilgi alınmıştır. İkinci aşamada deneklere ağız-yüz formu uygulanarak ağız-yüz simetrisi, ağız, dudak ve dil hareketinin seriliği ve hızı, kuvveti, rengi ve büyüklüğü açısından değerlendirilmiş, salya akıntısı olanlar belirlenmiştir. Üçüncü aşamada ise ailelerin cevapları doğrultusunda salya akıntısını arttıran ve azaltan faktörler belirlenmiştir. Elde edilen veri tabanı, niteliksel-betimsel veri toplama ve çözümleme tekniklerinde kullanılan yüzde, oran ve grafiklerle yorumlanmıştır. Çalışmaya katılan hastaların %38'inde oral-motor fonksiyon bozukluğu nedeniyle salya akıntısı olduğu gözlenmiştir. Vakaların %18'inde hafif derecede salya akıntısı, %13'ünde orta derecede salya akıntısı, %7'sinde şiddetli derecede salya akıntısı saptanmıştır. Bu durum SP'li çocukların rehabilitasyon programlarına oral-motor fonksiyon bozukluğunu azaltan terapi programlarının uygulanması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dil ve konuşma terapisti afazili hastanın dil sorunlarını hızlandıran veya katkıda bulunan faktörleri belirlemelidir. Bu tür bir değerlendirmenin amacı dilin geri kazanımını kolaylaştırma amacıyla hangi değişkenlerin azaltılacağı, yok edileceği veya değiştirileceğini saptamaktır. Bu amaçla hastanın eğitim geçmişı, sağlık öyküsü, aile öyküsü, psikolojik durumu, mesleki öyküsü, geçmişteki ve bugünkü iletişim çevresi değerlendirilir. Bu değişkenlere ilişkin bilgi aile, doktor, ve bazen de hastadan elde edilir. Elde edilen bilgilerden ileri görüşmeler için odak konular çıkarılır; hatta, açık olmayan veya netleştirilmek istenen kısımlar genişletilebilir. Terapist, hastanın çevresindeki sözel veya sözel olmayan davranışlardan hangisinin dil iyileşmesini kolaylaştıracağını saptamak ve bunun derecesini belirlemekle yükümlüdür. Tanımlanacak sözel olmayan davranışlar hastanın çevresindeki insanların ilişkileri, afaziye takip eden zamanlarda hastanın ve ailenin rol değişimleri, hasta ve ailenin afaziye ve rehabilitasyona tutumları ve ileriye yönelik gereksinim ve beklentileri olabilir. Terapist hastaya yardımcı olmak amacıyla en yakın aile çevresi ve onların değişen ilişkileri ile de ilgilenmek zorunda kalabilir. Bu tür bir etkileşim ve değişen şartların belirlenmesi hem 'önlem' programı hem de kaliteli bir değerlendirme için ön şarttır.

Dolayısıyla, afazili bireyin bulunduğu ailenin gerek maddi gerek manevi yükünü taşıyan birincil sorumlu çocuğuna verilen bu anket çalışması, hastayla ön görüşme öncesi aile bireylerinin hastaya ve hastalığına dair görüş açılarını saptayarak terapiye ve dil iyileşmesine katkı derecelerini belirleme amacıyla gerçekleştirilmiştir. Genelde, Türk ailelerinin afazili bireye karşı olumlu veya olumsuz tutumlarını ortaya çıkarma açısından önem taşımaktadır.

OGÜ Nöroloji Kliniğine Başvuran
Strok Hastaları Demografik
Özelliklerinin Dil Ve Konuşma
Terapisi Açısından
Değerlendirilmesi
İlknur Maviş,
Esra Ertan,
Demet Gücüyener
*Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Bozukluğu Eğitim, Araştırma ve
Uygulama Merkezi OGÜ Nöroloji ABD*

Görev yeri ister bir hastane veya bakım evi, isterse üniversite ya da özel klinik olsun, bir dil ve konuşma terapistinin strok hastasına öncelikle uygulayacağı belirli görevler vardır: Terapiye uygunluk açısından hastanın tanımını ve seçimini yapmak, müdahale ve değerlendirmesini yapmak, danışmanlık vermek veya terapisine başlamak gibi. Bu amaçla hasta değerlendirme ve terapiye alınmadan, konuşma terapisti süreçten faydalanacak kişiye bir tarama testi verir. Bu test, strok sonrası ortaya çıkabilecek afaziye diğer nörolojik yetersizliklerden ayırt ettiği gibi, terapiye uygun vaka seçimi, hasta ve aile tutumu, ve terapiyi gerekli kılacak diğer bilgilere dair veri sağlar. Hastanın aile ve genetik bilgisi, yaş, eğitim, meslek ve sosyo-ekonomik durumu, hastalığına dair diğer radyolojik veya nörolojik bulguları hastanın rehabilitasyonunda görev alacak ekip elemanlarına akut ve post dönemlerde planlayacakları terapileri hazırlayan tanılayıcı bilgilerdir.

Bu çalışma, Aralık 2003- Mayıs 2004 tarihleri arasında OGÜ Nöroloji ABD'ne başvuran strok hastalarının rastgele seçilmiş bir kesitinden elde edilen demografik özellikleri ortaya çıkarma amaçlı olup, hastaların terapiye seçilme uygunluklarını değerlendirmektedir. Belirlenen hasta özelliklerinin halkta ve konuşma terapistlerinde soruna bir farkındalık yaratacağı, aynı zamanda farklı sezdirimlerin medikal ve para-medikal gruplara bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anadolu Üniversitesi Dil ve
Konuşma Bozuklukları
Merkezine devam eden
Vaka Profili
İlknur Maviş,
Seyhun Topbaş
*Anadolu Üniversitesi Dil ve
Konuşma Bozukluğu Eğitim,
Araştırma ve Uygulama Merkezi*

Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim,
Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLKOM) 1999 yılında

kurulmuş olup, 2000 yılından itibaren Dil ve Konuşma Terapistliği Yüksek Lisans programını yürütmektedir. Bu programa katılan öğrencilerin yüksek lisans eğitimleri boyunca 350 saat vaka değerlendirme/terapi uygulamasına girmesi mezuniyetleri için gerekli ön şarttır. Bu uygulamalar gerek Dilkom, gerekse Ankara GATA Rehabilitasyon Merkezinde ya da Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ilişkili bölümlerinde yürütülmektedir.

Adı geçen çalışma geçen 2000-2003 yılları arasında Dilkom'a dil ve konuşma bozukluğu şikayeti ile başvurmuş hasta profilinin bir dökümünü sunmaktadır. Başvuran hasta sayısı ve demografik özellikleri halkın dil ve konuşma bozukluklarına farkındalığını ortaya çıkarması açısından önemlidir. Bu çalışmanın, zaman kesitsel olarak, en çok başvuru alan dil ve konuşma bozukluğu ile başvuran hastaların yaş, cinsiyet, eğitim ve yerleşim sıklıklarını ortaya çıkarması beklenmektedir.

29 Mayıs 2004 Cumartesi
09:00-18:00

İşitsel-Sözel Terapi Yaklaşımıyla
Sunulan Küçük Adımlar
Programının İşitme Engelli
Çocukların Alıcı Dil Gelişimlerine
Etkisi

Ayşe Yılmaz,
Melek Gökcan,
Muradiye Satılmış
*Odyomed İşitme-Konuşma ve Ses
Bozuklukları Rehabilitasyon Merkezi
Bünyamin BİRKAN Anadolu
Üniversitesi Engelliler Araştırma
Enstitüsü*

Tüm çocuklarda olduğu gibi işitme engelli çocuklarda da alıcı dil gelişimini desteklemek çok önemlidir. Küçük Adımlar Programının farklı özür gruplarına göre uyarlanıp uygulamalarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın genel amacı işitsel sözel terapi yaklaşımıyla sunulan Küçük Adımlar Programının işitme engelli çocukların alıcı dil gelişimlerine etkisini belirlemektedir.

Bu çalışmada tek denekli araştırma yöntemlerinden AB deseni kullanılmıştır. Çalışmaya erken eğitim döneminde olan ve alıcı dil gelişim düzeyi 20 ile 48 aya denk gelen 5 işitme engelli çocuk katılmıştır. Çocukların gelişimleri Küçük Adımlar Alıcı Dil Gelişim Becerileri Envanteri'ne göre değerlendirilmiş ve hedeflenen becerilerin öğretimi işitsel-sözel terapi yaklaşımıyla sunulan Küçük Adımlar Programı yoluyla gerçekleştirilmiştir. Deneklerin gelişimlerinin

değerlendirilmesi ve desteklenmesi süreci 18 ay sürmüştür. Çalışmadan elde edilen bulgular grafiksel olarak analiz edilmiştir.

Çalışma sonuçları İşitsel - sözel terapi yaklaşımıyla sunulan Küçük Adımlar programı'nın işitme engelli çocukların alıcı dil gelişimlerinde etkili olduğunu gösterir niteliktedir. Çalışmanın sonunda ileriki araştırmalara ve uygulamalara yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Konuşma Terapisine Yönelik
Otomatik Konuşma Tanıma
Yöntemleri
Oytun Türk,
Levent M. Arslan
Boğaziçi Üniversitesi
Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü

Türkçe için bilgisayar destekli konuşma terapisinde kullanılabilecek otomatik konuşma tanıma yöntemleri incelenecektir.

Konuşma terapisinde uygulanan yöntemler göz önünde bulundurularak üç konuşma tanıma problemi belirlenmiştir: Türkçe fonemlerin tanınması, belirli bir sözcük listesinden tanıma, birbirine çok yakın sözcük çiftlerinin tanınması. Deneyler için çeşitli konuşmacılardan ses kayıtları toplanmıştır. Kapsamlı deneyler gerçekleştirilerek sonuçları sunulmuştur.

Türkçe fonemler için %84.9, sözcükler için %94.2'lik tanıma oranları elde edilmiştir. Konuşmacıya uyarlanır eğitimle sözcükler için %97.2'lik orana ulaşılmıştır. Sıklıkla birbirine karıştırılan Türkçe fonemler içeren sözcük çiftleri arasında tanıma oranı %88.0'dir. Konuşma tanıma yöntemleri, konuşma terapisini için hastaya uyarlanabilir bir yazılımın geliştirilmesinde kullanılmıştır.

Spontan Konuşmada "K" Sesinin
Doğru Sesletilmesini
Öğretmede İpuçlarının Giderek
Artırılması Yöntemine İlişkin Bir
Uygulama Örneği
Dilek Erbaş,
Özlem Akgün
Anadolu Üniversitesi
Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitimi,
Araştırma ve Uygulama Merkezi

Geniş bir kullanım alanı olan yanlış öğretim yöntemlerinden ipuçlarının giderek artırılması yöntemi, farklı özür gruplarında ve farklı becerilerin ve davranışların öğretiminde sıklıkla

kullanılmaktadır. En az düzeyde ipucu sunma olarak da bilinen giderek ipucunun artırılmasıyla öğretim, öğrencinin doğru tepkide bulunmasını gerçekleştirecek en az düzeyde ipucu sunulmasıyla öğretime başlanarak, zamanla ipucu düzeyinin artırılması olarak tanımlanmaktadır.

Örnek uygulamada "k" sesinin spontan konuşmada doğru sesletilmesini sağlamak için ipuçlarının giderek artırılması yöntemi kullanılarak bir bireyselleştirilmiş öğretim planı sunulmuştur.

Kas Gerilimi Disfonisi Tip 1
Hastalarında Ses Terapisinin
Etkililiği ve Değerlendirilmesinde
Akustik Analizin Rolü
Serkan Bengisu,
Seyhun Topbaş
Anadolu Üniversitesi
Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim
Araştırma ve Uygulama Merkezi

Kas gerilimi disfonisi tip 1 hastalarında; Temel frekans (Fo), Jitter % (Jitt), Shimmer % (Shim), Gürültü harmonik oranı (NHR), Perde pertürbasyon bölümü (PPQ), Amplitüt pertürbasyon bölümü (APQ) Amplitüt varyasyonu (vAM), Yumuşak fonasyon indeksi (SPI), parametrelerinde ses terapisini öncesi ve ses terapisini sonrasında bir değişim var mıdır?

Bu çalışma Eylül 2002 ile Mayıs 2003 tarihleri arasında İstanbul Cerrahi Hastanesinde Kas Gerilim Disfonisi Tip 1 hastalığı tespit edilen toplam 20 olgu üzerinde yapılmıştır.

Kas Gerilimi disfonisi tip 1 tanısı ile çalışma kapsamına dahil edilen hastalara, terapi öncesi ve sonrasında akustik analiz yapılmıştır. Kas gerilimi difonisi tanısı ile çalışma kapsamına dahil edilen hastalara, terapi öncesinde ve terapi sonrasında akustik analiz yapılarak ses kayıtları alınmıştır. Bu amaçla, ses kaydı için (Carol Dynamic cardioid microphone MUD-326) marka mikrofon kullanılmıştır. Ses örnekleri, Sotind Blaster Live ses kartı bulunan, Pentium III 650 mHz. işlemcili bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. Akustik inceleme, MDVP (Multi-Dimensional Voice Program, Model 5105, Version 2.3) kullanılarak yapılmıştır. Terapi öncesi ve sonrasında kaydedilen ses örneklerine ait ortalama temel frekans (Fo), jitter (%), shimmer (%), gürültü harmonik oranı (NHR), amplitüt pertürbasyon bölümü (APQ) perde pertürbasyon bölümü (PPQ), amplitüt varyasyonu (vAM) ve yumuşak fonasyon indeksi (SPI) değerleri kaydedilmiştir.

Terapi öncesinde ve sonrasında yapılan akustik analiz sonrasında kaydedilen parametrelerde ses terapisini öncesinde

ve ses terapisi sonrasında oluşan değişimin istatistik analizi SPSS programında ilişkili t -test kullanılarak yapılmıştır. P değerinin 0.05'in altında olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Kas gerilimi difonisi tanısı ile çalışma kapsamına dahil edilen hastaların ses analizleri sonrasında; Fo, Jitter (%), shimmer (%), amplitüt pertürbasyon bölümü (APQ), perde pertürbasyon bölümü (PPQ), amplitüd varyasyonu (vAM), ve yumuşak fonasyon indeksi (SPI) parametrelerinde terapi öncesi ve sonrası değerlerde anlamlı değişim tespit edilmiştir. Gürültü harmonik oranı (NHR) parametresinde ise anlamlı değişim tespit edilmemiştir.

Fonksiyonel disfoni, anatomik açıdan normal olan ses tellerinin yanlış ve kötü kullanımı sonrası ortaya çıkan ses bozukluklarıdır⁽¹⁾. Fonksiyonel disfonilere ilişkin sınıflandırmaların çok geniş bir disfoni grubunu kapsamakta ve larenksin fonasyon sırasındaki davranışını yeterli ölçüde karşılayamamaktadır. Bu nedenle, Morrison tarafından fonksiyonel ses hastalıklarını daha iyi tanımlayacak bir Kas Gerilimi Disfonisi (KGD) sınıflandırılması geliştirilmiştir⁽²⁾. Kas gerilimi disfonilerinin öncelikli tedavi şekli ses terapisi. Son yıllarda kullanımı yaygınlaşan ses analiz yöntemleri, sesin normal olup olmadığını saptamak, eğer patolojik ise patolojinin derecesini belirlemek ve mevcut olan patolojik durumun hangi mekanizmalar ile oluştuğunu daha iyi anlayabilmek için kullanılmaktadır⁽³⁾. Sesin akustik analizi sese ait objektif değerlendirme imkanı sunar ve özellikle tedavi öncesi ve sonrası durum değerlendirmelerinde oldukça etkilidir⁽⁴⁾.

Gaziantep İli 4-7 yaş
Çocuklarında Fonolojik
Süreçlerin İncelenmesi
Seyhun Topbaş, M. Akif Kılıç
Sütçü İmam Üniversitesi
Baskın Demirpehlivan, Uğur Beştaş,
Eyüp Sezer
Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma
Terapistliği Yüksek Lisans Programı
Murat Deniz
Gizem Rehabilitasyon Merkezi

Bu araştırmanın amacı Gaziantep yöresinde yaşayan 5-6-7-8 yaş çocuklarında dizisel ve dizimsel fonolojik işlemlerin edinimini betimlemek ve edinimin yaşa ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Araştırmaya Gaziantep yöresinde ikamet eden ve anaokulu/ilköğretime devam eden 305 denek katılmıştır. Sesbirimlerin ediniminin değerlendirilmesinde çocuklardan resmedilebilir sözcük listelerini adlandırma yoluyla söylemeleri

istenmiştir. Kayıt edilen veriler öncelikle IPA kullanılarak fonetik olarak transkript edilmiştir. Daha sonra her bir sözcük tek tek fonolojik işlemler bakımından analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular niteliksel ve niceliksel olarak irdelenmiş ve SPSS paket programı ile değerlendirilmiştir.

Afazik Hastalarda Resme Dayalı
Metin Anlatma:
Hangi Testi Kullanalım?
Müzeyyen Çiyiltepe, Soner Cerrah
GATA KBB ABD

Ülkemizde yeterli sayıda afazi testi olmadığından yabancı ülkelerde standardizasyon tamamlanmış testler tercüme edilerek kullanılmaktadır. Ancak, özellikle resme dayalı uyarılar kullanıldığında yeterli sözel çıktı olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle ülkemizde çok sık kullanılan Wester Afazi Bateryası (WAB), Frenchey Afazi Testi (FAT) ve Bostow Afazi Testi resim tarifi alt testleri geçerlilik/ve etkililik açısından karşılaştırılmıştır.

Ocak 03 – Kasım 03 tarihleri arasında yatarak ya da ayakta tedavi gören, afazi tanısı ile kliniğimize başvuran hatalara WAB, FAT, ve BAT resme dayalı metin anlatma alt testi verilmiştir. Çalışmaya oral ve konuşma apraksisi olan hastalar ve global apraksisi olan hastalar alınmamıştır. Hasta verileri; spontan adlandırma, yorumlama, sosyal dil kullanım açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda üç testten elde edilen veriler belirtilen kategorilerde birbirleri ile kıyaslanmıştır.

Serebral Palsili Çocuklarda Katı
Yiyeceklerle Beslenmede
Çiğneme Süresinin Oral-Motor
Terapi ile Azaltılması
Evrin Kıran
Kocaeli Üniversitesi FTR AD
Seyhun Topbaş
Anadolu Üniversitesi
Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim,
Araştırma ve Uygulama Merkezi

Bu araştırmanın amacı, katı yiyeceklerle beslenmede problemi olan Serebral Palsili (SP) çocuklarda Oral- Motor Terapisinin Programının amacı dil kasının hareket ve kuvvetini arttırmak, ağız içi duyarlılığı azaltmak, çiğneme kaslarını güçlendirmek ve bu yolla katı yiyeceklerin çiğneme süresini azaltmaktır. Amaca ulaşmak için bu çalışmada, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini en az üç denek üzerinde incelenmeyi amaçlayan ve becerinin kalıcılığını değerlendirmeye olanak veren tek denekli araştırma modellerinden Denekler Arası Çoklu Yoklama Modeli

kullanılmıştır. Denekler katı yiyeceklerle beslenmede problem yaşayan 4 -8 yaş arası diplejik ve total tutulumla üç SP olgusudur. Araştırmanın verileri yapılan değerlendirme oturumları, günlük ve toplu yoklama oturumlarında toplanmıştır. Değerlendirme oturumları dört oturum olarak düzenlenmiştir. Değerlendirme evresinin ilk oturumunda "Aile Görüşme Formu", "Vaka Hikayesi Formu", "Pekiştireç Belirleme Formu" uygulanmıştır, ikinci oturumunda çalışmaya katılacak SP'li çocuklar fiziyatrist muayenesinden ve fizyoterapisi gözetiminden geçmiştir. Üçüncü oturumda çocuk ve aile arasındaki iletişim gözlenmiş, dil gelişimi hakkında fikir edinebilmek için, spontan konuşma kaydı alınmıştır, dördüncü oturumda "pediatrik Beslenme Değerlendirme Formu" uygulanmıştır. Toplu yoklama ve günlük yoklama oturumlarında her denek için ön kesici dişler arasına yerleştirilen 1 santimetre küp hacmindeki kek parçasını çiğneme süresi kronometre ile ölçülmüş ve kayıt formuna kaydedilmiştir. Verilerin kaydı için Tek Basamaklı Davranış Deneme Kaydı Formu kullanılmıştır. Gözlem süresi 15 dakika olarak belirlenmiştir. Her gözlem oturumunda üç deneme yapılmış, denemeler arasında 60 saniye süre bırakılmıştır. Her gözlem oturumunun ardından kayıt formuna işlenen veriler video teyp kullanılarak kontrol edilmiştir. Öğretim oturumlarında ise dilin hareket ve kuvvetini arttırmak ve çiğneme kaslarını güçlendirmek için oral motor egzersizler uygulanmıştır. Yapılan oral - motor terapi sonucunda deneklerin katı yiyecekleri çiğneme sürelerinin azaldığı sağlanmıştır.

Beslenme, tüm bireyler için kişisel ve bedensel rahatlığın ve sağlıklı olma durumunun devamı için en önemli aktivitelerdir. Uygun beslenme, uygun yutkunma becerilerinin gelişimi ile mümkün olur. Katı yiyecekleri çiğneme süresinin uzun olması öğün sürelerinin uzamasına aile ve çocuğun yemek yeme arasındaki iletişimlerinin bozulmasına neden olabilmektedir. Bu anlamda uygulanan Oral Motor Terapi Programı ile katı yiyecekleri çiğneme süresinin azaltılmasının SP'li birey ve ailesinin yaşam kalitesini önemli derecede etkileyeceği düşünülmektedir.